

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

katedra

KALENDÁŘNÍ ROK S LIDOVOU PÍSNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

A CALENDAR YEAR WITH FOLK SONG IN KINDERGARTEN

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PaedDr. Miloš Kodejška, CSc.**

Autor bakalářské práce: **Štěpánka Příbramská**

Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**

Forma studia: **kombinovaná**

Bakalářská práce dokončena: **26. 4. 2013**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedených pramenů.

Ve Strakách dne: 3. května 2013

Podpis: Štěpánka Příbramská, v.r.

Poděkování

Děkuji doc. PaedDr. Miloši Kodejškovi, CSc. za poskytnutí odborných rad, za vstřícné a trpělivé vedení mé práce. Dále děkuji rodině, zvláště pak manželovi, za podporu a pomoc. Zvláštní poděkování za pomoc při zpracování materiálů a příloh patří kamarádům grafikům Tomáši Prajsovi a Josefu Zimovi.

Anotace

Bakalářská práce rámcově charakterizuje lidovou píseň, její druhy. Vyhodnocením dotazníku zjišťuje zájem dětí a rodin o lidovou píseň, nebo jiné písňové žánry. Obsahuje přehled lidových písní, tematicky vycházejících z průběhu kalendářního roku, začleněných do školního vzdělávacího programu. Dále v rámci experimentu zjišťuje vliv propojení hudebních a nehumdních činností u dětí v mateřské škole.

Annotation

This Bachelor's thesis generally characterizes a folk song with its types. By the evaluation it determines the interest of children and families in the folk song and in other song genres. It provides an overview of folk songs. These are thematically based on the calendar year and are incorporated into the school curriculum. The effects of the alignment of music and non-music children activities in the kindergarten are furthermore determined.

Klíčová slova

Lidová píseň, dítě předškolního věku, mateřská škola, školní vzdělávací program, experiment, dotazník, přehled lidových písní.

Keywords

Folk song, preschool child, kindergarten, school curriculum, experiment, questionnaire, overview of folk songs.

OBSAH

Úvod.....	8
Teoretická část.....	10
1. Píseň.....	10
1.1 Píseň a její rozdělení.....	10
1.2 Počátky lidové písně.....	11
1.3 Lidová slovesnost.....	12
1.4 Zvuky kolem nás.....	12
2 Charakteristika dítěte předškolního věku.....	13
2.1 Motorický vývoj.....	13
2.2 Kognitivní vývoj.....	14
2.3 Emoční vývoj.....	14
2.4 Sociální vývoj.....	15
2.5 Hra.....	16
2.6 Vývoj pohledu na dítě a dětství.....	16
2.7 Dítě a dětství prožívané v dnešní době.....	17
3 Výchova a vzdělání dítěte předškolního věku	18
3.1 Vývoj cílů předškolní výchovy.....	19
3.2 Rámcový vzdělávací program předškolní výchovy.....	19
3.3 Projektové vyučování.....	21

Praktická část.....	22
4 Výzkum.....	22
4.1 Předmět a cíle výzkumu.....	22
4.2 Pracovní hypotézy.....	22
4.2.1 Ověření pracovních hypotéz.....	23
4.3 Metody výzkumu.....	23
4.3.1 Dotazník.....	23
4.3.1.1 Vyhodnocení dotazníku.....	24
4.3.2 Experiment.....	29
4.3.3 Pozorování.....	30
4.3.3.1 Vyhodnocení situačního pozorování.....	30
5. Vyhodnocení výzkumu.....	34
6 Náměty na rozdělení témat a písni při tvorbě školního vzdělávacího programu, s ohledem na průběh kalendářního roku.....	37
6.1 Podzim.....	37
6.1.1 Září.....	37
6.1.2 Říjen.....	39
6.1.3 Listopad.....	41
6.2 Zima.....	42
6.2.1 Prosinec.....	43
6.2.2 Leden.....	45

6.2.3 Únor.....	46
6.3 Jaro.....	47
6.3.1 Březen.....	48
6.3.2 Duben.....	50
6.3.3 Květen.....	51
6.4 Léto.....	53
6.4.1 Červen.....	53
Závěr.....	55
Bibliografie.....	57
Seznam příloh.....	59
Přílohy	

ÚVOD

Měla jsem ve svém životě velké štěstí, neboť jsem se narodila do hudební rodiny. Lidové, i umělé písničky doprovázely celé mé dětství a já s radostí ty samé písničky mohu zpívat svým dětem. Zpívání doma s dětmi jsem tedy považovala za něco přirozeného. Když jsem před pěti lety nastoupila jako učitelka do mateřské školy, pochopila jsem, že ne všechny děti doma mají možnost s rodiči zpívat. Snad i proto, že se v dnešní době v rodinách odehrávají velké změny. Mnoho dětí vyrůstá jen s jedním rodičem, popřípadě se o výchovu rodiče různě střídají. Každodenní honba za dobrým výdělkem pro „lepší život“ nutí mnohé rodiče minimalizovat čas, který by společně strávili se svým dítětem, a tím obě strany o mnoho přicházejí.

Pro děti je zpěv stejně přirozený a radostný jako pohyb. Rozvíjí jejich fantazii, představivost, kultivuje cit pro krásu, umožňuje hlubší prožívání. Lidové písničky přesně odpovídají potřebám malých dětí, jsou jednoduché, vycházejí z podnětů, o které se děti zajímají, jsou pro ně zkrátka přitažlivé. A nemůžeme opomenout, že jsou prověřené řadou generací. Proto si lidová písnička oprávněně našla své místo v mateřských školách. Radost ze zpěvu není třeba děti učit, mojí snahou ve školce je rozvíjet v dětech hudební schopnosti, propojit veškeré hudební a nehudební činnosti, aby poznávání a získávání nových zkušeností bylo pro děti co nejpřirozenější, a tím se stalo i trvalým. Lidová písnička mi podává pomocnou ruku nejen při motivaci dětí, samotná se stává podstatou mnohých činností.

Cílem práce je zjistit v rodinách dětí, jaký je jejich vztah k písničce. Jestli se doma zpěvu věnují a jaké upřednostňují žánry. Při jakých příležitostech si rodiče s dětmi zpívají a zda věnují pozornost písničkám, které se děti naučí v mateřské škole. Ověřit, zda při integraci hudebních a nehudebních činností v mateřské škole dochází k hlubším prožitkům a na základě toho k snadnějšímu a trvalejšímu uchování nových informací, zkušeností a poznatků. Na základě těchto poznatků vytvořit přehled lidových písní, které vycházejí z tvorby školního vzdělávacího programu předškolního vzdělávání.

Práce je rozdělena na dvě části. První část, teoretická, rámcově charakterizuje lidovou píseň a její druhy. Věnuje se charakteristice dítěte předškolního věku a měnícímu se pohledu na dítě a dětství. Dále je zde stručně popsán rámcový vzdělávací program předškolní výchovy a projektové vyučování. V druhé části, praktické, je zaznamenáno provedení výzkumu. Předmětem výzkumu je ukázat, jak lidová píseň a lidová slovesnost prohlubuje a kultivuje dětský cit a rozvíjí poznání dítěte předškolního věku v průběhu roku v mateřské škole. Jedna část výzkumu je věnována získávání informací od rodičů prostřednictvím dotazníkového šetření, v druhé části je proveden experiment a následné pozorování v mateřské škole. Poslední kapitola je věnována vytvořenému školnímu vzdělávacímu programu s tematicky rozdělenými lidovými písněmi.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Píseň a lidová slovesnost

Píseň nám umožňuje zažít pocit samostatného projevu, seberealizace, souznění s jinými lidmi. Píseň nás dokáže vyladit, motivovat, rozveselit nebo rozplakat. Pokud to písničkám dovolíme, můžeme prožít skutečný hudební prožitek. „Hudební prožitek může být u jedince běžnou, každodenní záležitostí. Nicméně hudební prožitky, stejně jako jakékoli jiné naše emocionální prožitky, mohou mít různou hloubku a intenzitu. Zkušenosti ukazují, že ve výjimečných případech, někdy třeba jen jedenkrát za život, se může u jedince objevit takový prožitek, který výrazně překračuje rámec běžného prožívání hudby.“ (Fraňek 2009, s. 188)

1.1 Píseň a její rozdělení

Píseň patří k lidem od nepaměti. Doprovázela člověka při práci, v radostných chvílích, v modlitbách a také na konci jeho životní cesty. Píseň se může stát majetkem každého, kdo ji chce vlastnit. Každá maminka, která zpívala nad kolébkou svého dítěte, předávala toto vlastnictví svým dětem.

Nejoblíbenější písně se předávaly z generace na generaci a staly se nejčistším projevem hudebnosti. V těchto písních je také zaznamenána část historie, zpívá se v nich o přirozených potřebách a tužbách, o lásce, práci a přírodě (<http://wikipedia.org...>)¹.

Základní rozdělení písní:

- světské
- duchovní
- lidové
- umělé
- strofické
- podle témat (pracovní, milostné)

Rozdělení písní podle původu:

- lidové (autor není znám)
- zlidovělé (umělé písně, natolik populární, že je vnímáme jako lidové)
- umělé (písně, které mají konkrétního autora)

Písně také můžeme dělit podle účelu na taneční, svatební, pohřební, ukolébavky, pracovní, vánoční, dětské apod. (Pecháček 2010).

1.2 Počátky lidové písně

Podle Pecháčka (2010) vznikl termín „lidová píseň“ v 70. letech 18. století překladem z německého slova „Volkslied“. Tento termín začal používat J. G. Herder a oddělil tak od sebe písně lidové a národní, což byly písně s vlasteneckým obsahem. Charakteristické znaky lidové písně jsou kolektivnost, anonymita autora, úzká vazba na venkovský a zemědělský lid, ústní tradice a variabilita.

Protože se lidová píseň předávala ústně z generace na generaci, jsou záznamy o ní před 16. stoletím výjimečné. Mnoho písní tak zůstalo zapomenuto a zakončilo svou pouť v myslích jejich nositelů. Od 16. století se začínají objevovat sběratelská díla, která v sobě nesou záznamy písní. Zájem o sběratelství písní postupně stoupá a díky tomu se nám dochovalo mnoho lidových písní, které byly z nějakého důvodu zapomenuty.

Velké množství folklórního materiálu zaznamenal Jan Amos Komenský. Ve svém pedagogickém díle věnuje zpěvu velkou pozornost. Díky jeho záznamu se nám zachovala ukolébavka „Spi, mé milé poupě“. V kancionálu z roku 1659 Komenský nashromáždil a zaznamenal 606 písní starších, upravených nebo přeložených. Významným dílem, které ovlivnilo celou další generaci, byly písňové cykly od Adama Michny z Otradovic (<http://lidovepisne.cz...>)². Následovala řada významných děl (především sbírek a kancionálů), která v různé míře obsáhla i lidovou píseň.

1.3 Lidová slovesnost

Nejen lidové písně byly předávány ústně z generace na generaci. Byla to i říkadla a

rozpočítadla, kterými se děti bavily a které se zájmem přijímají i dnes. Pohádky a pověsti, které jim prarodiče vypravovali o dlouhých zimních večerech, ty které děti chtějí poslouchat stále znovu a znovu.

Stejně jako lidová píseň i lidová slovesnost se vyznačuje především ústním podáním, bezprostřední komunikací mezi interpretem a posluchači a spontánností. Lidová slovesnost se dělí do těchto žánrových skupin:

- lidová próza (pohádky a pověsti, legendy, povídky ze života)
- malé folklorní žánry (příслови, pořekadla, hádanky, pranostiky)
- textová složka lidové písně
- lidové divadlo (loutkové hry, obřadní a občůzkové divadlo)
- dětský folklor (rozpočítadla, říkadla a dětské hry)
- psaný folklor (dochované nápisy na krojích, nádobách či domech)

(Dostupné z http://cs.wikipedia.org/wiki/Lidov%C3%A1_slovesnost)

1.4 Zvuky kolem nás

V běžném životě jsme neustále obklopeni hlukem. Pokud se na chvíli zastavíme a zaposloucháme, mnohdy ani nedokážeme všechny zvuky rozlišit. Raková (2009) poukazuje na akustický smog, který nás obklopuje, aniž si to uvědomujeme. Jsou to projíždějící auta, stavební technika, hudba v restauracích, v obchodech, dokonce dnes již i na toaletách. K tomu se ještě přidávají zesílené reklamy v televizi a rozhlas. Všechn tento hluk negativně ovlivňuje práh našeho slyšení, a tak se může stát, že v budoucnu nás nebo naše děti uspokojí pouze silný zvukový podnět. V mnohých rodinách je dnes celodenně v provozu televize nebo rádio, aniž by někdo sledoval určitý pořad se zájmem. Jako bychom nebyli těmi, kdo techniku ovládá, ale naopak technika ovládala nás.

Existují však také zvuky příjemné našemu sluchu. „Na naši psychiku působí blahodárně zejména zvuky přírodního prostředí. Odvíjejí se v různých frekvencích, které se nepřekrývají, a tak jsme schopni najednou vnímat šumění lesa, bzučení hmyzu,

zpěv ptáků apod. Naslouchání této směsici zvuků uklidňuje, dává zažít pocit vyrovnanosti, pohody. Naslouchání přírodním zvukům a hudbě má v sobě mnoho společného. Tím prvotním je vnitřní aktivita, soustředěné naslouchání a následně i snaha orientovat se v přicházejících zvukových podnětech.“ (Raková, Štíplová, Tichá 2009, s. 13)

Učitelkám mateřských škol se nabízí možnost nejen s dětmi zpívat, ale také častým pobytem venku, mimo hlučná centra, společně pozorovat přírodu a naslouchat její hudbě.

2. Charakteristika dítěte předškolního věku

Pojem předškolní věk definuje více různých období. Někdy bývá používán pro pojmenování dětí v roce před nástupem do školy (jsou to takzvaní předškoláci), v jiném kontextu jsou takto pojmenovány děti v období od narození až po nástup do základní školy. Posledním obdobím je věk od 3 do 6 let, respektive do nástupu školní docházky. Takto je charakterizován předškolní věk v odborné literatuře nejčastěji.

2.1 Motorický vývoj

Pohyb dítěte se společně s tělesným vývojem zdokonaluje. Pohyb je pro dítě přirozeným prostředkem k poznání, experimentování, ke hram.

Dítě se v tomto období snaží napodobovat sportovní aktivity dospělých, je to vhodný čas pro začátky jeho vlastních sportovních aktivit jako jízda na kole, plavání, lyžování. Dochází také k vývoji motorických schopností v oblasti sebeobsluhy. Dítě se samostatně nejprve svléká, postupně i obléká. Ještě o krůček dále je, když své oblečení složí a uloží na své místo. Je samostatnější při jídle a v oblasti osobní hygieny. Současně se rozvíjí jemná motorika, a to především experimentací dětí s různým drobným a tvarovým materiálem. Dítě také experimentuje s pastelkou a dále se rozvíjí kresba. Důležité je v tomto období především podnětnost prostředí a dostatek různorodého materiálu (Mertin, Gillernová 2010).

2.2 Kognitivní vývoj

Také vnímání, myšlení a představy se v předškolním období vyvíjejí a doslova mění. Dítě postupně přechází z myšlení předpojmového k myšlení názorovému. „V předchozím stádiu předpojmovém užívalo slov nebo jiných symbolů jako předpojmů – napůl ještě vázaných na individuální předměty, napůl již směřující k obecnosti. Nyní již uvažuje v celostních pojmech, které vznikají na základě vystižení podstatných podobností.“ (Langmeier, Krejčíková 2006, s. 78)

Zelinková (2007) poukazuje na ovlivněné myšlení charakteristickými znaky dětské psychiky v tomto období, jako je egocentrismus (dítě vše chápe pouze svým pohledem), velká fantazie a antropomorfismus (schopnost oživovat neživé předměty).

2.3 Emoční vývoj

Pokud nahlédneme do třídy mateřské školy při volné hře, uvidíme velké množství aktivit, které děti vykonávají. Pokud se společně nadchnou pro nějaké dílo, vydrží při jeho realizaci neuvěřitelně dlouho. Společně se pak radují z úspěchu a plánují další aktivity. Při společných hrách si děti již dokáží navzájem pomoci, dokáží se domluvit, mají starost o mladší kamarády a umí se podřídit většině.

Takto se dítě vyvíjí za předpokladu, že jsou uspokojovány i jeho další potřeby. Kromě již zmíněné potřeby být aktivní, uvádí Mertin, Gillernová (2010) ještě potřebu bezpečí, jistoty, stability, zázemí a trvalosti. Pokud se dítě cítí ve svém prostředí bezpečně a je podporováno stabilním zázemím z domova, nic mu nebrání v objevování a poznávání neznámého. Nesmíme také zapomenout na potřebu sociálního kontaktu. Děti v tomto období sami vyhledávají vrstevníky ke společné hře. Mezi další významné potřeby se řadí potřeba citového vztahu, společenského uznání, seberealizace a identity.

.....Všechny tyto potřeby dovede nejlépe naplnit dobře fungující rodina a možnost dítěte vstupovat mezi vrstevníky. Mnoho rodin ale dnes není úplných, i styly výchovy jsou různé. V tomto smyslu upozorňuje Helus (2009) na emocionálně přetížené dětství. „Emocionální přetížeností zde myslíme to, že dítě je vystaveno citovým zážitkům, které

nedokáže vnitřně zpracovat jako orientující a posilující zkušenost, jako něco smysluplného. Takové vnitřně nezpracované, psychicky nestrávené zážitky se neintegrují do celku prožitkového bohatství jedince, z něhož může čerpat, ale zůstávají jaksi mimo, jako rušivým zátěžový, mnohdy dokonce mučivě se připomínající traumatický obsah.“ (Helus 2009, s. 88)

2.4 Sociální vývoj

Již od narození probíhá proces socializace v rodině a taktéž rodina připravuje a uvádí své dítě do společnosti. Dítě hledá své postavení, srovnává se se svými vrstevníky, přijímá autoritu dospělého, učí se společenským normám. Langmeier (2006) tento proces rozčleňuje do tří oblastí. Je to oblast osvojování sociálních rolí, kdy dítě pozoruje a srovnává chování určující různé role jako matka, otec, dcera, syn, paní učitelka. Tímto srovnáváním si pak uvědomuje své vlastní role. Další oblastí je vývoj sociálních kontrol. Dítě se postupně učí společenským hodnotám a normám a postupně je zvnitřňuje. Ne všechny rodiny však uznávají stejné společenské normy. Poslední oblastí je vývoj sociální reaktivity. Dítě postupně navazuje vztahy v rodině, v širší rodině, se svými vrstevníky a s cizími dospělými.

V předškolním období děti společnost jiných dětí doslova vyhledávají. Pro rodiče se tedy nabízí vstup dítěte do mateřské školy jako nejlepší řešení. Dítě je v kolektivu ostatních dětí, má dostatek času a prostoru pro společnou hru a zároveň je motivováno k rozvoji dalších schopností a dovedností.

2.5 Hra

Snad nejpřirozenějším projevem dítěte je hra. Každá hra má svůj důvod, a když děti dobře pozorujeme nebo se jich zeptáme, dovedou nám překvapivě přesně vysvětlit, co právě dělají. Hra je prostředkem učení, napomáhá v sociálním vývoji, prostřednictvím hry se někdy děti vyrovnávají se stresovými situacemi.

Hra se stává postupně složitější a propracovanější. Matějček (1998) zmiňuje, že do hry v tomto období vstupují další aspekty. To, co děti předchozí den zažily, motivy

z vyprávěné pohádky, také hra na dospělé, se kterými přichází každý den do kontaktu. Pro děti není překážkou nedostatek „pravých“ rekvizit, jejich velká fantazie, dovoluje nahradit živé tvory za neživé předměty a naopak.

Můžeme říci, že všechny vyjmenované druhy vývoje dítěte se dají pozorovat ve hře a zároveň je hra jedním z možných prostředků komplexního rozvoje dítěte. Opravilová (2004) rozčleňuje poznávací význam činností při hře do několika oblastí. První oblastí je specifická forma poznávání světa při hře. Dítě se učí o světě kolem sebe tím, co právě dělá. Poznává různá prostředí, manipuluje s předměty, pojmenovává věci okolo sebe a získává zkušenosti. Druhou oblastí je rozvoj schopnosti socializace a komunikace. Dítě při hře se svými kamarády nutně komunikuje. Hledá společná řešení. Při společné hře také dítě zakouší úspěch, ale i naopak prohru. Třetí oblast se týká vyjádření emocí při hře. Děti tak mohou vyjádřit i to, co by ve skutečném životě měly ostych či obavu udělat.

2.6 Vývoj pohledu na dítě a dětství

Během vývoje lidstva se mění pohled na dítě a dětství, mění se prostředí a společnost, do které se dítě narodí. Představa o hodnotě dětství zaznamenala opravdu velké změny. Opravilová (1998) zmiňuje těžké počátky, kdy dítě nemělo příliš velkou hodnotu a společností bylo dětství vnímáno jako bezvýznamná etapa života. Dítě bylo vnímáno jako majetek otce a ten měl právo rozhodovat o jeho bytí či nebytí. Toto kruté právo změnilo období humanismu, přesto dětství zůstává v pohledu dospělých jako „nemoc“, která se časem vytratí. Na specifické potřeby dítěte upozornil až Jan Ámos Komenský. Své poznatky o výchově a myšlení dítěte shrnul v díle *Informatorium školy mateřské*. Snažil se vyzdvihnout hodnotu dětství v pohledu celé společnosti. Společnost však zůstává k tomuto pohledu spíše lhostejná. Velký předěl zaznamenal až pohled Jeana Jacquese Rousseaua. Uznával věkové zvláštnosti dětí, ačkoliv období od narození do dvanácti let nepovažoval ze strany rozumu za důležité. Nabádal však k přirozené výchově, podle jeho myšlenek, jsou všechny děti ve svém nitru dobré.

Postavení dítěte ve společnosti hodně ovlivňovala ekonomická situace a časté války.

Lidé byli chudí, mnoho dětí umíralo ještě v kojeneckém věku. Děti musely pracovat, aby pomohly uživit rodinu. Myšlenky Rousseaua naštěstí nebyly zapomenuty. „Tyto myšlenky v průběhu 19. století přispěly ke vzniku a rozvoji specializovaných vědních oborů, které se zaměřily na dítě. Jsou to například: vývojová psychologie, pediatrie a v neposlední řadě i předškolní pedagogika.“ (Opravilová, Gebhartová 1998, s. 12)

Postupně se pohled na dítě zcela obrací. Dětství má najednou vysokou hodnotu, o dítě je pečováno, každé přicházející dítě je jedinečnou bytostí.

2.7 Dítě a dětství prožívané v dnešní době

Stejně jako se v průběhu staletí měnil pohled na dítě, mění se i dítě a jeho dětství samo o sobě. Mění se prostředí, do kterého se dítě rodí. Jeho příchod je ve většině případů důsledně plánován. Na jeho příchod se připravuje celá rodina.

Právě rodina zaznamenala velké změny a často se hovoří o takzvané „krizi rodiny“. Helus (2009) upozorňuje na zvyšující se počty rozvodů, a z toho plynoucí další změny v základní rodině pro dítě. Jsou uzavírána další manželství. Dítě má více pečujících osob, které se o něj střídají, nebo naopak zůstává samo s pečující matkou a občas navštěvuje otce. K tomu se přidávají nevlastní sourozenci a další „nevlastní“ prarodiče. Rodiče také odkládají narození prvního dítěte na pozdější dobu. Nejprve chtějí vystudovat, pak také najít dobrou práci, což je dnes důležité i pro ženu - matku.

Velký vliv na dítě mají také média. Dnes a denně dítě nahrazuje část programu sledováním televize, či hraním počítačových her. Dítě ale ještě špatně rozlišuje mezi realitou a virtuálním světem, a tak místo reálných her s kamarády zůstává izolované ve svém světě. Ruku v ruce s tímto chaosem ovlivňuje dítě dnešní konzumní společnost. Prekopová k tomuto tématu píše: „Člověk postrádá přirozený prostor, v němž může svoje reálné síly změřit a dosáhnout pocitu reálného sebehodnocení. Místo vlastních aktivit se dítěti předloží hotová hračka, hotová potrava a hotová hudba – všechno perfektně technicky zhotovené z továrny, předmět je lehce nahraditelný. Mnoho dětí neví, odkud pochází mléko, vajíčka, zeleninové a ovocné konzervy. Vidí supermarket

jako pramen toho všeho a domnívají se, že tyto věci lze použít jako žvýkačku: koupit, rozžvýkat, vyplivnout.“ (Prekopová 2009, s. 45)

Ačkoliv se stále mění prostředí, do kterého se děti rodí a v němž děti své dětství prožívají, jejich potřeby jsou stále stejné a je jen na nás dospělých, jak jsme ochotni tyto potřeby uspokojovat. V dnešní uspěchané době podávají rodičům pomocnou ruku právě mateřské školy, podmínkou je však kvalifikovaný personál.

3. Výchova a vzdělání dítěte předškolního věku

Instituce, které pečovaly o dítě před vstupem do školy, zaznamenaly mnoho vývojových změn. Mateřská škola tak ve své současné podobě není pouze institucí pro „hlídání“ dětí v době, kdy rodiče musí do práce. Společným činitelem, který se v toku času nezměnil, je umožnit dětem vstup do společenství kamarádů. Touha dítěte po společnosti je přirozená, ve svém vývoji k ní dochází každé dítě a není správné této potřebě nevyhovět. Postupně se ale mění mateřská škola v instituci, která svým humanitním přístupem dítě podporuje v jeho osobnostním rozvoji, a jsou zde začleněny počátky vzdělávání.

3.1 Vývoj cílů předškolní výchovy

Stejně, jako se měnil pohled na dítě, měnily se také instituce a cíle předškolní výchovy. Od prvního sdružování dětí s cílem zabránit poškození zdraví dětí kvůli úrazům, a také zabránit poškození majetku, se cíle měnily společně s potřebami společnosti a také s pohledem společnosti na význam předškolního období v životě člověka.

Oprailová, Gebrhartová (1998) vidí počátky cílů v zastoupení péče rodičů o děti, které z nějakých důvodů rodinu neměly. Péče o tyto děti však dala podnět ke vzniku institucí i pro děti, které rodiče mají, neboť prostřednictvím organizovaných činností se příprava dítěte na život zkvalitňovala. Cíle předškolní výchovy byly však velice obecné.

Děti neměly možnost volby, důležitá byla poslušnost a pracovitost. Ačkoliv věda postupně shromáždila dostatek poznatků o psychice a vývoji dítěte, přesto se cíle výchovných institucí zaměřovaly spíše na potřeby společnosti, bez ohledu na individuální potřeby dětí. A tak cíle mateřských škol byly orientovány na potřeby dospělých, nikoliv dětí. Přes sociocentrické a pedocentrické zaměření se dostáváme konečně ke konvergentnímu přístupu, který je jakousi rovnováhou. Dítě má dostatek prostoru k individuálnímu projevu, nároky na něj jsou přiměřeny vývojovým možnostem. Dospělý se stává jeho oporou, nikoliv jeho nadřízeným.

Cíle předškolní výchovy se budou pravděpodobně měnit i nadále. Definicí dnešních cílů je mnoho, ve své podstatě jsou ale stejné. „Cílem předškolního vzdělávání je dovést dítě na konci jeho předškolního období k tomu, aby v rozsahu svých osobních předpokladů a možností získalo věku přiměřenou fyzickou, psychickou i sociální samostatnost a základy kompetencí důležitých pro jeho další rozvoj a učení, pro jeho celý život, celoživotní vzdělávání.“ (Bourová 2001, s. 5)

3.2 Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání

Dlouhou dobu se v naší republice řídily mateřské školy jen obecným školním vzdělávacím programem. Teprve od 1. září 2007 musí všechny školky tvořit své školní programy podle závazného dokumentu, kterým je „Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání“. Bečvářová (2003) spatřuje význam tohoto dokumentu v jistém uznání předškolního vzdělávání ke vzdělávání celoživotnímu. Předškolní vzdělávání také dostává jasnou, pro všechny závaznou koncepci, přesto však s dostatečným prostorem pro jednotlivé školy ke svobodné realizaci školních vzdělávacích programů.

Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání je východiskem pro tvorbu školních vzdělávacích programů. Ty si tvoří každá škola podle svých potřeb, podle zaměření školy a také podle místních tradic a prostředí, ve kterém se nachází. Tento program je přístupný pro veřejnost.

Školní vzdělávací program v sobě zahrnuje veškeré informace o prostředí mateřské

školy. Jeho obsahem je název programu, charakteristika vzdělávacího programu, vzdělávací obsah a jeho časový plán, popis organizačních, materiálních, personálních, ekonomických a hygienických podmínek a podmínek bezpečnosti práce pro uskutečňování vzdělávacího programu a pravidla vnitřní evaluace a hodnocení mateřské školy. Obsah vzdělávání je rozvržen do dvou základních částí, což jsou vzdělávací cíle a obsahová náplň (Bourová 2001.)

Rámcový program pro předškolní vzdělávání dělí obsah předškolního vzdělávání na tyto oblasti: dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý, dítě a společnost, dítě a svět. Všechny tyto oblasti se vzájemně propojují a ovlivňují. Každá oblast má své specifické vzdělávací cíle, hlavní nabízené činnosti, očekávané výstupy a rizika. Škola si tvoří ve svém školním vzdělávacím programu takzvané integrované bloky, do kterých by měly být promítnuty všechny tyto oblasti. Integrované bloky by na sebe měly logicky navazovat a vycházet z přirozených zájmů dítěte předškolního věku. Jak dlouhé budou tyto bloky a jakou formou budou realizované, to je čistě v kompetenci tvůrců školního (třídního) vzdělávacího programu (Výzkumný ústav pedagogický 2006)³.

3.3 Projektové vyučování

Mnoho mateřských škol zpestřuje integrované bloky svého školního vzdělávacího programu tvorbou a realizací projektů. Ty slouží především k prohloubení vědomostí z určité vybrané oblasti, a to především prožitkovým učením. „Projekt v pedagogické terminologii chápeme jako smysluplnou, vnitřně propojenou koncentraci učiva kolem ústředního motivu, jádra nebo základní ideje.“ (Bečvářová 2003, s. 53)

Projekt vychází z námětů, které jsou dětem blízké, lákavé nebo z reálných situací a událostí, které děti prožily. Z tohoto námětu pak vycházejí co možná nejpestřejší činnosti a aktivity. Projekt je třeba předem dobře promyslet, vytvořit si plán činností týkajících se vybraného tématu. Podle vybraného tématu určujeme také délku projektu. Projekty krátkodobé se realizují v rámci výletů, exkurzí, školních oslav a

podobně. Projekty dlouhodobé umožňují vracet se k danému tématu a navazovat na předchozí činnosti. Délka projektu se může měnit podle zájmu a potřeb dětí (Opravilová, Gebhartová 1998).

Podle Bečvářové (2003) si před začátkem projektu vytvoříme analýzu situace, kdy zjišťujeme, jaké děti mají o tématu informace, jaké mají schopnosti, dovednosti a znalosti. Dále určíme cíle projektu, kdy stanovíme, kam chceme děti určitými činnostmi dovést, kam se posune znalost dětí, v jaké oblasti se bude dítě rozvíjet. Po získání potřebných informací o tématu stanovíme metody, jakými budeme dosahovat zvolené cíle. Zvolíme organizační postup, tj. kdo bude projekt realizovat, v jakém prostředí, s kým budeme spolupracovat a jaký materiál budeme potřebovat. Ačkoliv je projekt předem naplánován, je třeba stále hodnotit průběh projektu a v případě potřeby jej upravit, prodloužit, popřípadě jej předčasně ukončit.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Výzkum

4.1 Předmět a cíle výzkumu

Předmětem výzkumu je ukázat, jak lidová píseň a lidová slovesnost prohlubuje a kultivuje dětský cit a rozvíjí poznání dítěte předškolního věku v průběhu roku v mateřské škole. Jedna část výzkumu byla věnována získávání informací od rodičů, v druhé části jsem prováděla experiment a následné pozorování osobně v prostředí mateřské školy.

Cílem výzkumu je:

- a) Zjistit hudební klima v rodině, zaměřené na lidové písně.
- b) Vytvořit ukázkový experiment, který by ukázal, jak předmět výzkumu uplatnit v třídním vzdělávacím plánu.
- c) V rámci lidové písně a lidové slovesnosti vytvořit výchovný program, který by provázel dítě předškolního věku v průběhu kalendářního roku.

4.2 Pracovní hypotézy

Hypotéza č. 1

Domnívám se, že hudební klima v dnešních rodinách je ovlivněno malým zájmem o lidovou píseň.

Hypotéza č. 2

Předpokládám, že v dnešní době nekladou rodiče velký důraz na zpěv písní, které se děti naučí v mateřské škole.

Hypotéza č. 3

Domnívám se, že při průniku hudby s ostatními činnostmi dochází k prohloubení zájmu dětí o danou problematiku, což bezprostředně souvisí s emocionálním prožitkem.

4.2.1 Ověření pracovních hypotéz

Hypotézy č. 1 a č. 2 ověřím vyhodnocením dotazníku.

Hypotézu č. 3 ověřím tak, že výsledky experimentu budu konfrontovat prostřednictvím dodatečného rozhovoru s rodiči dětí a budu se dotazovat, zda se setkali s větším zájmem o problematiku, když byly činnosti propojeny, než když poznatky děti přijímaly standartním způsobem. Hypotézu dále ověřím formou pozorování.

4.3 Metody výzkumu

V rámci výzkumu jsem použila tyto metody: dotazník, experiment a pozorování. Problematika těchto šetření je popsána v následujících podkapitolách.

4.3.1 Dotazník

Problematiku hudebního klimatu v rodině jsem zjišťovala prostřednictvím dotazníku. Cílem dotazníku bylo zjistit, zda mají zpěv, lidová hudba a hudební kroužky v rodině v současné době své místo, v jaké podobě. Dotazník byl anonymní, měl 9 otázek, 4 otázky byly otevřené, 4 uzavřené a 1 polootevřená.

Před rozdáním dotazníku rodičům jsem provedla předběžný výzkum, kdy jsem dotazník rozdala pěti rodinám v příbuzenstvu, které mají děti v předškolním věku a poprosila jsem je o následné zhodnocení. Po jejich zpětné vazbě jsem upravila dvě otázky, a to z důvodu srozumitelnosti a zpřesnění odpovědi.

Dotazníky jsem rozdávala rodičům dětí v mateřské škole, kde pracuji. Dále jsem oslovila pedagogické pracovníky mateřských škol ve svém okolí. Mateřské školy jsem navštívila osobně, abych mohla reagovat na případné dotazy. Rozdala jsem 60

dotazníků, z toho se mi vyplněných navrátilo 42 kusů.

Výzkumné otázky:

- 1) Jaké hudební druhy a žánry jako rodina preferujete?
- 2) Hraje někdo z rodiny na hudební nástroj? Jaký?
- 3) Zpíváte si (popřípadě tančíte) doma?
- 4) Zpívá si spíše: matka, otec, děti, všichni společně?
- 5) Jaká je Vaše společná oblíbená písnička (písničky)?
- 6) Při jaké příležitosti si oblíbené písně zpíváte?
- 7) Zpívá Vám doma Vaše dítě písničky, které se naučilo v mateřské škole?
- 8) Kdo z rodiny podle Vás na Vaše dítě nejvíce hudebně působí?
- 9) Je Vaše dítě zapsáno v nějakém hudebním kroužku? V jakém?

(Dotazník je uveden v příloze č. 1)

4.3.1.1 Vyhodnocení dotazníku

Otázka č. 1: Jaké hudební žánry jako rodina preferujete?

Tabulka č. 1

Lidová hudba	23
Dechovka	5
Populární hudba (POP MUSIC)	32
Jazz	7
Současná hudebně-taneční hudba	15
Klasická hudba	15

Podle tabulky č. 1 preferují rodiny, které se zúčastnily dotazníkového šetření, populární hudbu. Důležitou položkou je lidová hudba, která se řadí hned na druhé místo. Mnoho rodičů v této otázce vybíralo více než jeden žánr, časté bylo právě kombinování lidové, populární a klasické hudby. To, že lidová píseň má u více než poloviny dotazovaných své místo při domácím muzicírování, potvrzuje i časté uvádění lidové písně v otázce č. 5, kde jsou vypisovány jako nejoblíbenější. Nemalou pozornost věnují rodiny také současné hudebně-tanečnímu žánru, který má stejné zastoupení jako klasická hudba.

Otázka č. 2: Hraje někdo z hudební rodiny na hudební nástroj? Jaký?

Tabulka č. 2

	Klavír	Flétna	Housle	Kytara	Bicí	Ostatní
Matka	10	4	2	5		
Otec		1		4	1	2
Babička	2	1	1	2		
Děda			1			1
Teta	2			2		
Syn		1		1	1	
Dcera	4	4		1		
Nehraje	20					

V této otázce se ukazuje, s jakými hudebními nástroji se děti dotazovaných v rodinném prostředí setkávají. Téměř polovina však uvádí, že v rodině na hudební nástroj nikdo nehraje. Z těch, kteří odpověděli kladně, jsou největšími zástupci hry na hudební nástroj maminky, nejvíce zastoupenými hudebními nástroji jsou klavír a kytara. Jako druhé v pořadí do četnosti jsou dcery s hrou na klavír a flétnu.

Otázka č. 3: Zpíváte si (popřípadě tančíte) doma?

Tabulka č. 3

Často	25
Občas	12
Spíše ne	5
Vůbec	0

Tato tabulka ukazuje, zda si doma někdo z rodiny dotazovaných dopřeje hudební chvílky. Více než polovina se zpěvu či tanci věnuje často. Rodiny, ve kterých by se nezpívalo vůbec, mezi mnou dotazovanými nejsou. Tento výsledek je také ovlivněn skupinou dotazovaných. Jedná se o rodiny s malými dětmi, které jsou častým zdrojem domácího muzicírování.

Otázka č. 4: Zpívá si spíše:

Tabulka č. 4

Matka	23
Otec	6
Děti	25
Všichni společně	14

V této části dotazníku se dozvídáme, že nejčastěji v rodinách dotazovaných zpívají děti a maminky. Často se objevila kombinace právě těchto dvou polí. Je zřejmé, že od mateřské dovolené jsou maminky více s dětmi zvyklé trávit společné chvíle povídáním, hrou či zpěvem. Jak se ukazuje i v otázce číslo 6, často si také zpívají při domácích pracovních činnostech, které také přináleží spíše mamince s dětmi. Třetina dotazovaných odpověděla, že zpívají všichni společně, v některých případech je uveden jako nejčastější zpěvák rodiny tatínek.

Otázka č. 5: Jaká je Vaše společná oblíbená písnička (písničky)?

Tato otázka nám dokresluje otázku číslo jedna, označující oblíbené žánry. Potvrzuje se, že i zde má lidová píseň v rodinách dotazovaných své místo. Ze seznamu písní je 35 názvů lidových písní. (Skákal pes, Holka modrooká, Pec nám spadla). Často jsou uváděné také písně od skladatelů Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře. Další odpovědi patří rozličným písním nejčastěji z populární hudby. To také koresponduje s tabulkou číslo 1.

Otázka č. 6: Při jaké příležitosti si oblíbené písně zpíváte?

Místa, která rodiče uvádějí k této otázce, jsou velice rozličná, proto nejsou uvedena v tabulce. Přesto jsou tu některé položky zastoupeny s větší četností. Je to jízda autem, tu uvádí 24 dotazovaných. Je zřejmé, že toto vysoké číslo je způsobenou narůstajícím časem, který trávíme v tomto dopravním prostředku. Děti mají omezený pohyb, rodiče zase mají snahu děti nějak zabavit. Pro společné zpívání nepotřebujeme žádné další pomůcky, a přesto se dá vymyslet mnoho zábavných činností. 14 dotazovaných pak uvádí, že zpívají kdykoliv, bez zvláštní příležitosti. Častěji také dotazovaní uvádí domácí práce a rodinné sešlosti. Často jsou tato zmiňovaná místa ještě doplněna o další - jako koupání, chvíle před spaním, se skauty, u táborového ohně nebo při poslechu rozhlasového přijímače.

Otázka č. 7: Zpívá Vám doma Vaše dítě písničky, které se naučilo v mateřské škole?

Tabulka č. 5

Často	23
Občas	19
Spíše ne	0
Vůbec ne	0

Podle tabulky č. 5 můžeme soudit, že ve více než polovině dotazovaných rodin zpívají děti písničky, které se naučily v mateřské škole často a v menší polovině občas.

Nikdo z dotazovaných neuvedl odpověď spíše ne nebo vůbec. Děti jsou pravděpodobně častým zdrojem domácího muzicírování a mateřská škola je v tomto směru může podpořit.

Otázka č. 8: Kdo z rodiny podle Vás na Vaše dítě nejvíce hudebně působí?

Tabulka č. 6

Otec	11
Matka	34
Přítel rodiny	1
Prarodiče	16
Někdo jiný	5

Tato otázka opět dokresluje hudební klima dotazovaných rodin. Stejně jako v otázce č. 2, která se týká hry na hudební nástroj, i zde je nejčastěji uváděna maminka. Významné postavení zde mají i prarodiče, kteří mají pravděpodobně více času se dětem věnovat. Další v pořadí je tatínek, zde byla častá kombinace obou rodičů. V kolonce někdo jiný byla čtyřikrát uvedena mateřská škola a jednou rozhlasový přijímač.

Otázka č. 9: Je Vaše dítě zapsáno v nějakém hudebním kroužku? V jakém?

Tabulka č. 7

Flétna	4
Klavír	4
Tanec	4
Zpěv	5
Bicí	1
Není	28

Poslední otázka dokresluje zájem rodičů o hudební činnosti v podobě kroužků. 28 dotazovaných zde uvedlo, že děti nejsou zapsány v žádném hudebním kroužku. Vzhledem k tomu, že dotazníky byly rozdávány rodičům dětí v mateřských školách, týká se položka hry na klavír spíše sourozenců. Z pohledu učitelky mateřské školy jsem ráda, že převažuje domácí muzicírování nad kroužky. Vzhledem k věku dětí měla být tato otázka směřována spíše do budoucnosti.

4.3.2 Experiment

Experiment jsem provedla formou projektového vyučování v mateřské škole, kde pracuji. Jednalo se o heterogenní třídu o kapacitě 20 dětí. V době prováděného výzkumu docházelo 13 dětí. V rámci experimentu jsem chtěla ověřit, zda se při propojení hudby s ostatními činnostmi u dětí prohlubuje zájem o dané činnosti, zda pracují s větší mírou zaujetí a nové zážitky a zkušenosti přesahují hranice školky a umožňují dětem tyto poznatky aplikovat v praxi. Projekt byl zaměřen na lidovou píseň, integraci činností a jejich reflexí v dětském vnímání. Projekt byl vytvořen na 4 dny a byly v něm vytyčeny tyto cíle:

- Integrovat hudbu a ostatní nehudební činnosti.
- Zlepšit hudební klima ve třídě, prohloubit zájem dětí o hudební hry a hry na nástroje Orffova instrumentáře.
- Zapojit do tématu poslechové činnosti, podpořit nové vědomosti dětí emočním prožitkem.
- Vytvářet vztah k místu a prostředí, v kterém dítě žije.
- Podpořit zájem dětí v environmentální oblasti, péčí o živou přírodu.
- Uvědomit si a vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a rozmanitý.
- Umět získané poznatky dále využít, podpořit chuť dětí po prohloubení již získaných vědomostí při hudebních i nehudebních činnostech.
- Vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech.

(Zpracovaný projekt je uveden v příloze č. 2)

4.3.3 Pozorování

Experiment byl spojen s pozorováním. Celá realizace projektu byla natáčena na videokameru, aby bylo možné následné vyhodnocení. S natáčením na videokameru rodiče všech dětí souhlasili. Toto pozorování bylo zaměřeno na tři vybrané situace v průběhu experimentu.

- 1) Aktivní zapojení dětí do činností (vhodnost motivace).
- 2) Míra pozornosti (jakou pozornost děti projevovaly při činnostech).
- 3) Kvalita citového zaujetí (hodně prohloubené, průměrné, mírné, bez zřetelného projevu citového zaujetí).

Cílem pozorování bylo ověření pracovní hypotézy číslo tři. Vybrala jsme 2 situace, kde se prolínají činnosti s hudbou a 2 situace, které jsou zaměřeny monotematicky. Tyto situace mají délku od 5 do 10 minut. V rámci tohoto pozorování jsme si stanovila empirická kritéria hodnocení od 4 bodů (nejvyšší kvalita) po 1 bod (nejnižší kvalita) daného dětského projevu. Pozorování jsem uskutečnila na základě záznamu z videokamery, který jsem si několikrát přehrávala s cílem zhodnotit všechny děti objektivně. Přehled o výsledcích tohoto pozorování uvádím v další subkapitole.

4.3.3.1 Vyhodnocení situačního pozorování

První dvě situace, které hodnotím, jsou činnosti prolínající se s hudbou. V situaci číslo jedna si děti při zpěvu písně „Bude zima, bude mráz“, zkoušely doprovodit tuto píseň na altovou zvonkohru. Bylo to zároveň jejich první setkání s tímto nástrojem s Orffova instrumentáře. V této činnosti hodnotím vybrané situace takto:

- 1) Aktivní zapojení dětí do činností (vhodnost motivace) – 4 body

Děti se seznámily s písničkou již v předchozí den. Písnička je také doprovázela při pohybové chvilce. Motivovány byly děti především maňáskem „zimní vílou“, která je provázela celým projektem. Jako první hrála na altovou zvonkohru, která víle

připomínala hru na rampouchy v jejím ledovém království.

2) Míra pozornosti (jakou pozornost děti projevovaly při činnostech) – 4 body

Všechny děti byly maximálně zaujaté. Měly zájem vyzkoušet si hru na zvonkohru. Postupně se děti přidávaly intuitivně i s hrou na tělo. Tuto aktivitu jsem musela díky velkému zájmu dětí časově prodloužit.

3) Kvalita citového zaujetí (hodně prohloubené, průměrné, mírné, bez zřetelného projevu citového zaujetí) – 4 body

Citové zaujetí dětí si dovoluji hodnotit především z pohledu učitelky, která s nimi dané situace prožila a vnímala tak jejich náladu a příjemné klima ve třídě, které provázelo dané činnosti, což z videozáznamu není úplně zřejmé. Přesto kamera zachytila neúnavně se zvedající ruce při dotazu, kdo si chce hru na zvonkohru vyzkoušet. Postupně se také děti intuitivně přidávaly tleskáním. Malé děti sice neudržely rytmus, ale protože začaly tleskat spontánně, nijak jsem na to neupozorňovala. Dalším měřítkem, které vede ke kladnému hodnocení v této oblasti je spontánní zpěv této písně dětmi ve volných chvílích a při hrách.

Situace číslo dvě byla propojením poslechové činnosti úryvku skladby od Antonia Vivaldiho „Zima,“ z houslového koncertu „Čtvero ročních období.“ Tato skladba doprovázela po sobě jdoucí činnosti: improvizovaný pohyb v novém prostředí, tanec s pruhy papíru a otisky zimních barev na textil. V této činnosti hodnotím vybrané situace takto:

1) Aktivní zapojení dětí do činností (vhodnost motivace) – 4

Děti byly velice překvapeny výzdobou třídy, která byla připravena v jejich nepřítomnosti v době svačiny. Hned je to také nalákalo k prolézání a proplétání. Hudba je sama vedla k pohybu, obzvláště při tanci s pruhy papíru. Vzhledem k předchozímu motivovanému pohybu byly až neuvěřitelně zaujaté při otiskování barev na textil, při které jsem opětovně nechala znít hudbu.

2) Míra pozornosti (jakou pozornost děti projevovaly při činnostech) – 4

Ačkoliv jsem skladbu nechala zaznít opakovaně, změny činností pravděpodobně stále děti podněcovaly v jejich zaujetí. To platilo i při následné poměrně klidové činnosti, kdy se střídaly okolo rozložené látky a sledovaly otisky ostatních. Ani malé děti neměly potřebu odbíhat. Práce s barvou v kombinaci s poslechem děti motivovala sama o sobě.

3) Kvalita citového zaujetí (hodně prohloubené, průměrné, mírné, bez zřetelného projevu citového zaujetí) – 4

Opět hodnotím z pohledu zúčastněné osoby. Po zpětném prohlížení videozáznamu jsem zjistila, že při prvotním pohybu v prostoru při poslechu skladby některé děti komentovaly pohyb slovy „brr, to je zima,“ a to ještě dříve než jsem jim prozradila název. S papíry tančily ladně, v jejich výrazu byla znát radost a jakési souznění pohybu s hudbou. Ani malým dětem nebylo třeba nic vysvětlovat, hudba děti přirozeně rozhýbala. Děti byly příjemně naladěné na „zimou“ a když jsme šli po těchto činnostech na procházku zimní krajinou, všímaly si spousty detailů. Jedna holčička (4,5 roku) komentovala omrzlé stébla trávy slovy „tady tancovala zimní víla“. Poslouchaly jsme potom, jestli jí hraje k tanci vítr, jako nám hrála skladba od Antonia Vivaldiho. Toto se samozřejmě nedá hodnotit, neboť děti mají opravdu velkou fantazii, ale rozhodně byla podpořena předchozími činnostmi.

Druhé dvě situace, které hodnotím, byly zaměřeny pouze monotematicky. První situace, kterou jsem si vybrala, se týkala rozhovoru se zimní vílou, kdy se víla ptala dětí na zimní přírodu, jestli pomáhají v zimně zvířatům, jak se změnila příroda. V této činnosti hodnotím vybrané situace takto:

1) Aktivní zapojení dětí do činností (vhodnost motivace) – 3

Zprvu byly děti zapojeny aktivně, neboť byly motivovány samotným maňáskem „zimní vílou.“ Po chvilce ale (zvláště menší děti) ztrácely zájem a vyprávěly víle své vlastní nápady a začaly jí ukazovat své oblečení, sponky a podobně.

2) Míra pozornosti (jakou pozornost děti projevovaly při činnostech) – 2

Stejně jako v bodě Aktivní zapojení dětí do činností byly děti zprvu pozorné, ale jejich pozornost se rychle vytrácela. Dvě děti si po chvilce bez zaujetí odešly hrát do kuchyňky, některé si lehaly a hrály si mezi sebou.

3) Kvalita citového zaujetí (hodně prohloubené, průměrné, mírné, bez zřetelného projevu citového zaujetí) – 3

Děti měly zájem o kontakt s maňáskem, víla se jim líbila. Při odchodu na svačinu po tomto rozhovoru navrhovaly, abychom vzaly vílu sebou. Odpoledne ji ukazovaly rodičům a ptaly se, zda tu bude i další den.

Druhá situace, kterou hodnotím, bylo poznávání zvířat z obrázků a společný rozhovor nad tím, co zvířata dělají v zimě. Děti si na základě tohoto poznávání měly přinést do školky něco pro zvířata, které měly odnést s vílou ke krmelci. V této činnosti hodnotím vybrané situace takto:

1) Aktivní zapojení dětí do činností (vhodnost motivace) – 2

V této chvíli měla děti opět motivovat především víla, ale bylo to již třetí den projektu a víla již děti tolik nezajímala.

2) Míra pozornosti (jakou pozornost děti projevovaly při činnostech) – 2

Starší děti byly pozorné, neboť určovaly názvy zvířat a mnoho z nich se zajímá o toto téma. Jeden chlapec se ale vůbec nezapojil a dvě děvčata si během povídání po chvilkách odbíhaly hrát s polštářky.

3) Kvalita citového zaujetí (hodně prohloubené, průměrné, mírné, bez zřetelného projevu citového zaujetí) – 3

Děti, které se zapojily, projevovaly velkou chuť sdělit své vědomosti víle. Zpočátku se až překřikovaly. Hovořily o svých zážitcích, kde zvířata viděly nebo kam je chodí s rodiči krmít a kde mají doma krmítka pro ptáčky. Druhý den většina dětí přinesla

různé krmení pro zvířata, neboť věděly, že půjdou s vílou ke krmelci.

5. Vyhodnocení výsledků výzkumu

Při realizaci dotazníkového šetření jsem vybrala školky z okolních obcí ve středočeském kraji. Domnívala jsem se, že rodiče budou klást k dotazníku doplňující otázky, ale toto se nepotvrdilo.

Při vyhodnocení dotazníkového šetření jsem zjistila, že oblíbenost hudebních žánrů v dnešních rodinách je velice pestrá. Největší zájem je o populární hudbu, ale druhým nejčtenějším žánrem v rodinách s malými dětmi je lidová hudba. O třetí příčku, co do četnosti, se dělí současný hudebně – taneční styl a klasická hudba. V necelé polovině dotazovaných rodin nehraje nikdo na žádný hudební nástroj. Těmi, kdo hrají, jsou především maminky na klavír, kytaru a flétnu, dcery na klavír a flétnu a tatínkové na kytaru. Podle výsledku dotazníku se v rodinách hodně často zpívá, tento výsledek uvádí větší polovina dotazovaných, nikdo neuvádí, že by se nezpívalo vůbec. V rodinách dotazovaných je podle výsledků největším nositelem hudby maminka a děti. Jak do četnosti zpěvu, tak i hry na hudební nástroj. V otázce hudebního působení na dítě má opět v rodinách dotazovaných největší podíl maminka. V této otázce mě mile překvapilo, když se v kolonce „někdo jiný“ několikrát objevila mateřská škola. V souvislosti s mateřskou školou uvádí větší polovina rodičů, že jim děti zpívají písničky, které se naučily v mateřské škole a druhá menší polovina využila kolonku „občas.“ Nikdo z rodičů v této otázce nevyužívá další dvě spíše záporné položky. Otázky č. 5 a 6 doplňují výsledky dotazníku. Seznam oblíbených písní je velice pestrý a dlouhý, velice často se objevují názvy lidových písní a také písně od Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře. Mnoho názvů je také z populární hudby, což souhlasí s výsledky v tabulce č. 1. V druhé doplňující otázce se ukazuje jako nejčteněji využívaným místem ke zpěvu osobní automobil. Domnívám se, že je to způsobeno především narůstající oblibou lidí se kamkoliv dopravovat právě autem. Také mnoho společných aktivit dětí a rodičů, přináší cestování autem. Hodně rodin uvádí, že si zpívají kdykoliv, bez zvláštních příležitostí a nemálo dotazovaných uvádí zpěv při společné práci.

Zjistila jsem, že lidová hudba má své místo v rodinách malých dětí. Děti a maminky jsou častým nositelem domácího muzicírování. Děti jsou v tomto směru podporovány mateřskou školou. Rodiny si rády zazpívají, daleko méně je však zastoupena hra na hudební nástroj. Nikdo neuvádí využívání menších, dostupných nástrojů.

Při experimentu a následném pozorování jsem zjistila, že při průniku hudebních a nehudebních činností byly děti daleko více motivovány k činnostem. Hudba často nahradila nebo doplnila samotný slovní výklad učitelky. Vtahovala děti více do aktivních činností. Potvrdil se také přirozený zájem dětí o zpěv a hru na rozličné nástroje. Dále s tím byl spojený pohyb v rytmu, který nastupoval intuitivně, když děti slyšely nějakou melodii. Nejcennějším přínosem bylo poklidné a radostné klima třídy, které se ukazovalo právě při hře na altovou zvonkohru a při činnostech doprovázejících poslech skladby od A. Vivaldiho. Naučená písnička nás pak dlouho provázela při volných hrách dětí nebo při procházkách. Po skončení projektu jsem hovořila dodatečně s rodiči, kteří potvrdili zájem dětí o toto téma, které se projevilo především: zpěvem písně „Bude zima, bude mráz“ v domácím prostředí. Dále tu byla uváděna snaha dětí nosit potraviny zvířátkům do přírody. Jedna maminka při rozhovoru uvedla, že dcera donutila tatínka k vytvoření krmítka pro ptáčky.

Hypotéza č. 1

Domnívám se, že hudební klima v dnešních rodinách je ovlivněno malým zájmem o lidovou píseň.

Z vyhodnocení dotazníku vyplývá, že zhruba polovina rodin zaznamenává lidovou píseň jako oblíbenou. Vzhledem k tomu, že se jednalo o malé šetření, které nebylo aplikováno v různém prostředí (velká města, různé kraje), nelze zájem o lidovou píseň zcela přesně vyhodnotit. *Hypotéza č. 1 se potvrdila jen částečně a sice tak, že zájem o lidovou píseň potvrzuje polovina dotazovaných.*

Hypotéza č. 2

Předpokládám, že v dnešní době nekladou rodiče velký důraz na zpěv písní, které se děti

naučí v mateřské škole.

Z dotazníku jsem se dozvěděla, že rodiče vědí o písních, které se děti v mateřských školách učí. Uvádí častý zpěv písní, které se tam děti naučily. Mateřskou školu rodiče uvádí také ve volné kolonce, která se týká hudebního působení na jejich dítě. *Hypotéza č. 2 se nepotvrdila.*

Hypotéza č. 3

Domnívám se, že při průniku hudby s ostatními činnostmi dochází k prohloubení zájmu dětí o danou problematiku, což bezprostředně souvisí s emocionálním prožitkem.

Z pozorování provedeného experimentu vyplývá, že děti jsou při průniku těchto činností daleko více motivované, více vtažené do těchto aktivit. Dále se ukazuje příjemné ovlivnění klimatu třídy, což souvisí i s kladným emocionálním prožitkem. Kladné hodnocení prohloubeného zájmu dětí o toto téma vychází také z dodatečného rozhovoru s rodiči dětí. *Hypotéza č. 3 se potvrdila.*

6 Náměty na rozdělení témat a písní při tvorbě školního vzdělávacího programu s ohledem na průběh kalendářního roku

6.1 Podzim

„Brzy začne padat listí,

padají i kaštany,

vítr po zahradě svistí,

léto už je za námi.

Na podzim si všechny děti

udělají za krátko,

z kaštanů a sirek pěti

povedené zvířátko.

I když jsou zpočátku dny ještě teplé, chladná rána dávají vědět o přicházejícím podzimu. Dny se začínají krátit, ráno nás překvapí studený vítr. Na zahradě dozrává poslední ovoce, zemědělci sklízí úrodu a dokončují práce na polích. Příroda nám předkládá širokou paletu barev a nabízí plody pro zvěř, která se chystá na zimu. Někteří ptáci odlétají na jih, jiní se na zimu vrací. Svatý Martin nás někdy překvapí první sněhovou nadílkou, a tak nezbývá, než vytáhnout ze šatníku teplé oblečení. Stejně jako nastávají velké změny v přírodě, prožívají je i děti, které se chystají poprvé do školky nebo do školy.

6.1.1 Září – téma „KUDY VEDE CESTIČKA“

Hlavním tématem v tomto měsíci bude adaptace dětí na prostředí mateřské školky,

a jejich bezpečná cesta do školky. Děti se budou postupně seznamovat s novým prostředím, s paní učitelkou. Společně budou utvářet pravidla, která se ve školce dodržují. Začnou vykonávat činnosti, které doposud za ně vykonával dospělý. Mnohým dětem se úplně změní denní režim. Ráno musí brzy vstávat a než se rozkoukají, jsou na cestě do školky. Na kole, autem, pěšky atd. Při cestě je doprovázejí rodiče, ale přesto na ně čeká mnoho nových situací a nebezpečí, které musí překonat. Během tohoto měsíce se seznámí se základními dopravními předpisy, ale hlavně s místy a dopravními situacemi, které jsou typické pro jejich školku, jejich obec. Vzhledem k tomu, že některé děti jsou malé a nemají předchozí zkušenosti s některými činnostmi, budeme volit jednoduché, nenáročné činnosti. Vhodné budou tedy i známé lidové písničky.

Seznam písní a říkadel k danému tématu, jejich začlenění do školního vzdělávacího programu.

NÁZEV	PÍSEŇ BÁSEŇ	OBLAST RVP	V SOUVISLOSTI NA TÉMA	Odkaz na zdroj (zpěvník, strana), příloha (P)
Utíkej , Káčo	P	dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika	Radost z pohybu, rozlišení rolí.	ZVH,52
Had leze z díry	B	dítě a jeho psychika	Pohyb v rytmu, poznávání nových kamarádů.	ZVH,24
Myšičko, myš	B	dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý	Pohybové hry, pochopení a respektování pravidel.	ZVH,95
Adámku náš	P	dítě a jeho psychika	Co děláme ráno? Umíme se postarat o své věci?	LPH,34
Naše husa chodí bosa	P	dítě a ten druhý	Mazurka, taneční kroky, spolupráce 2 dětí.	ZVH,38-P
Kocour lezl ze vrátek	B	dítě a jeho tělo	Sebeobslužné činnosti, bezpečnost při hrách.	ZVH,51
Zajíček v své jamce	P	dítě a ten druhý	Společné hry, zapojení dětí do činností.	ZVH,129
Sil Petr proso	P	dítě a ten druhý, dítě a jeho psychika	Postupné začlenění nových dětí do činností.	HUM,42
Až já pojedu	P	dítě a jeho psychika	Co dělat, když jsme smutní?	LPH,37
Červený šátečku	P	dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika	Tanec se šátkem, taneční improvizace.	LPH,45
Já do lesa nepojedu	P	dítě a jeho psychika, dítě a společnost	Dodržování pravidel ve školce i ve společnosti.	LPH,59

*vysvětlení zkratk:

ZVH = Kulhánková, E., Zvířátka ve hře, písní a tanci

LPH = Šimanovský, Z., Tichá, A., Lidové písničky a hry s nimi

HUM = Rákosníková, J., Hrajeme si u maminky

Náš kohoutek kokrhá	P	dítě a jeho psychika	Musíme ráno vstávat? Zdá se nám v noci nějaký sen?	LPH, 95
Pec nám spadla	P	dítě a ten druhý	Společně stavíme, bouráme a opravujeme.	LPH,105
Škubajte kravičky	P	dítě a jeho tělo, dítě a společnost	Procházky po okolí, pozorování.	LPH,123
Zlatá brána	P	dítě a ten druhý	Střídání rolí, pravděpodobnost.	LPH,137
Utekla nám myška	P	dítě a ten druhý	Seznamování dětí a učitelky, společný kontakt.	MS2,11-P
Já husárek malý	P	dítě a jeho psychika	Někam se mi nechce, ale jsem odvážný, zkusím to.	MS2,28
Mám šáteček, mám	P	dítě a ten druhý	Pohybová hra, společné prožitky.	MS2,31
Jedna dvě, Honza jde	P	dítě a jeho psychika	Zpíváme ve školce.	MS1,36
Karlíku, Karlíku	P	dítě a jeho psychika, dítě a společnost	Vaří doma maminka něco jiného než ve školce?	MS3,17

6.1.2 Říjen – téma „VÍTR FOUKÁ, LISTÍ PADÁ“

V tomto měsíci se budeme zajímat o plody podzimu, a to jak na zahradě, tak na poli. Budeme pozorovat změny v přírodě, která se pomalu ukládá ke spánku. Při častých procházkách budeme děti učit rozhlížet se kolem sebe, všímat si změn ve svém okolí, vnímat krásy barev, které nám podzim přináší. V blízkém okolí školky budeme s dětmi pozorovat práce na polích, plody si nasbíráme do školky, abychom je mohli poznávat všemi smysly. Využijeme je také k výzdobě a k pracovním činnostem. Plody ze zahrádky využijeme ke společnému pečení, děti se naučí, z jakých plodů se vyrábí konkrétní suroviny. Upozorníme děti na změny počasí, častý vítr můžeme využít k pouštění draků. Během pozorování přírody také zjistíme, že se některá zvířata chystají k zimnímu spánku a seznámíme děti s tím, jak mohou přírodě pomoci. Budeme si osvojovat jednoduché dovednosti potřebné k péči o své zdraví a své okolí.

Seznam písní a říkadel k danému tématu, jejich začlenění do školního vzdělávacího programu.

*vysvětlení zkratk:

MS1 = Stojan, J., Maličká su 1

LPH = Šimanovský, Z., Tichá, A., Lidové písničky a hry s nimi

MS2,3 = Stojan, J., Maličká su 2,3

NÁZEV	PÍSEŇ BÁSEŇ	OBLAST RVP	V SOUVISLOSTI NA TÉMA	Odkaz na zdroj (zpěvník, strana), příloha p*.
Kočka leze dírou	P	dítě a svět	Proměnlivost počasí, příroda v dešti.	ZVH,54
Nic nedbám	P	dítě a svět	Rozličnost chutí, poznáváme všemi smysly.	HUM,58
Byla jedna muška	P	dítě a svět	Jaké dozrávají plody na stromech?	ZVH,90
Žába skáče po blátě	B	dítě a svět	Pobyt v přírodě v deštivém počasí.	ZVH,131
Veveřička	P	dítě a svět	Zvířata v lese.	ZVH,116
Vejr	P	dítě a svět, dítě a jeho psychika	Život v lese, pozorování v přírodě.	ZVH,124
Bude zima, bude mráz	P	dítě a svět, dítě a jeho psychika	Zvěř se chystá na zimu. Jak mohou děti pomoci?	HUM,12
Náš Matěj, náš Matěj	B	dítě a svět, dítě a společnost	Pozorujeme práce na polích.	HUM,23
Foukej, foukej, větříčku	B	dítě svět	Změna v přírodě, počasí, barvy.	HUM,58
Měla babka	P	dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika	Seznámení s tancem Mazurka.	HUM,59
Hop, hej, cibuláři	P	dítě a svět	Podzimní sklizeň na zahradce.	LPH,56
Jedna, dvě, tři, čtyři, pět	P	dítě a svět	Podzimní sklizeň na talíři, vaříme ve školce.	LPH,69
Ořechy	P	dítě a svět	Jak sklízíme různé plody? Kam je uschováme?	LPH,103
Pod naším okýnkem	P	dítě a svět, dítě a jeho psychika	Poznáváme pomocí vůně a chutě.	LPH,110
Šla Nanyňka do zelí	P	dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý	Jaká by byla písnička, kdyby Pepíček pomohl sklízet?	LPH,124
To je zlaté posvícení	P	dítě a společnost	Pečení koláčů, místní tradice.	PKD,10
Jetelíčku náš	P	dítě a svět	Barvy podzimu.	MS2,13
Támhle je jabloňka	P	dítě a svět, dítě a jeho psychika	Chutě a vůně podzimu.	MS2,36- p
Tluču, tluču mák	P	dítě a svět	Plody podzimu a jejich další zpracování.	MS2,42
Bramborová	P	dítě a jeho psychika	Pečeme brambory ve školce na zahradě.	MS1,23
Já jsem malý Mysliveček	P	dítě a svět	Kdo se stará o zvěř v lese?	MS3,37

*vysvětlení zkratk:

ZVH = Kulhánková, E., Zvířátka ve hře, písní a tanci
LPH = Šímanovský, Z., Tichá, A., Lidové písničky a hry s nimi
HUM = Rákosníková, J., Hrajeme si u maminky
MS1,2,3 = Stojan, J., Maličká su 1, 2, 3

PKD = Kodejška, M., Příručka klavírních
doprovodů.

6.1.3 Listopad – téma „POVÍDÁM, POVÍDÁM POHÁDKU“

V tomto tématu nás bude zajímat nejen svět písmen, ale hlavně kniha. Ať už v podobě pohádek, bajek či pověstí. Budeme rozšiřovat slovní zásobu, procvičovat sluchovou percepci, pracovat s přečteným textem. K další práci se slovy se nám nabízejí, hádanky, rýmy, přísloví a pranostiky. Více se zaměříme i na neverbální komunikaci – výraz ve tváři (mimika), gesta, celkový postoj. Navštívíme knihovnu v blízkém městě a dozvíme se, kde se vlastně knihy berou, jak vznikají, kdo je spisovatel, kdo ilustrátor. Některé pohádky můžeme zdramatizovat, jiné zachytit při kresbě. Při vyprávění s obrazovým materiálem procvičíme posloupnost časového děje, děti povedeme k samostatnému vyprávění s obrazovou předlohou. Budeme dbát na gramaticky správný projev.

Seznam písní a říkadel k danému tématu, jejich začlenění do školního vzdělávacího programu.

NÁZEV	PÍSEŇ BÁSEŇ	OBLAST RVP	V SOUVOSLOSTI NA TÉMA	Odkaz na zdroj (zpěvník, strana), příloha – p*
Holka modrooká	P	dítě a jeho psychika	Záměnnost samohlásek v písni.	LPH,55
Beskyde, Beskyde	P	dítě a jeho psychika	Proč jsou slova v této písničce tak jiná?	LPH,38
Polámal se mraveneček	B	dítě a jeho psychika	Práce s básničkou, dějová posloupnost.	ZVH,93
Bum, bum, na vrata	B	dítě a jeho psychika	Učíme se jednoduchá říkadla.	ZVH,57
Husičky, husičky mají bílé peří	B	dítě a společnost	Lidové obyčeje, draní peří.	ZVH,43
Když jsem já ty koně pásal	P	dítě a ten druhý, dítě a jeho psychika	Dramatizace, vyjádřit rozzlobeného sedláka.	ZVH,76
Okolo Třeboně	P	dítě a jeho psychika	Kůň jako společník hrdinů v pověstech i pohádkách.	ZVH,78
Když jsem já sloužil	P	dítě a jeho psychika	Pohyb s loutkou.	ZVH,133
Zavírám, zavírám les	B	dítě a jeho psychika	Zaklínadla.	HUM,51

*vysvětlení zkratk:

PKD = Kodejška, M., Příručka klavírních doprovodů

LPH = Šimanovský, Z., Tichá, A., Lidové písničky a hry s nimi

PAŘ = Kulhánková, E., Písničky a říkadla s tancem

MS2 = Stojan, J., Maličká su 2

ŘVH = Kulhánková, E., Řemesla ve hře, písní a tanci

Z = Šottmerová, D., Zima

Když naši mlátili	P	dítě a jeho psychika	Vysvětlení rčení: "bez práce nejsou koláče."	LPH,49
Ej, padá, padá rosička	P	dítě a jeho psychika	Příběhy jsou veselé, smutné, poučné.	PKD,23
Já jsem z Kutné hory	P	dítě a společnost	V písničkách nalezneme i stará řemesla.	LPH,63
Káčo, Káčo, Kulichova	P	dítě a jeho psychika	Známe písničky či pohádky s jinými jmény?	LPH,73
Pějme píseň dokola	P	dítě a jeho psychika	Kolik už známe písniček? Samostatný projev.	LPH,108
Listopad, listopad	P	dítě a svět	Podzimní pohádky.	PAŘ,108
Vyletěl holoubek ze zlata	P	dítě a jeho psychika, dítě a svět	Pohádka o lakomé Barce.	MS2,19
Pod našima stojí doubek	P	dítě a ten druhý, dítě a jeho psychika	O čem doopravdy chlapec zpívá? Přenesení významu.	MS2,24-P
Malíř	P	dítě a svět	Ilustrátoři, kreslené pohádky.	ŘVH,72-P
Řezník	P	dítě a jeho psychika	Dokázal by řezník smlouvat beze slov?	ŘVH,118-P
Stará bába jede	P	dítě a jeho psychika	Hanlivá slova versus zdobněliny, hry se slovy.	Z,114

6.2 Zima

„Sněží, sněží potichu,

kočky, chodíte v kožichu.

Noste kožich kočičí,

pod něj vítr nefičí.“

JIRÍ ŽÁČEK

Příroda i děti očekávají první vločky sněhu. Na kalužích a oknech je možné pozorovat díla zimního malíře a bez teplého oblečení se již neobejdeme. Den se rychle krátí a hodně aktivit se přesouvá do teplého domova i školky. Je čas věnovat se rozličnému tvoření, začíst se do knih, povídat si. Začal advent. Pro děti čas velkého očekávání, ale také příležitost pomáhat doma maminkám s pečením, výzdobou. Přijde Barbora, svatý

*vysvětlení zkratk:

PKD = Kodejška, M., Příručka klavírních doprovodů

LPH = Šimanovský, Z., Tichá, A., Lidové písničky a hry s nimi

PAŘ = Kulhánková, E., Písničky a říkadla s tancem

MS2 = Stojan, J., Maličká su 2

ŘVH = Kulhánková, E., Řemesla ve hře, písni a tanci

Z = Šottmerová, D., Zima

Mikuláš a nakonec zazní v mnoha domácnostech píseň „Narodil se Kristus Pán“. Čas klidu, lásky a pohody završí Silvestr a Nový rok. Návrat dětí do školky po vánočních prázdninách přináší mnoho podnětů ke společnému vyprávění. Než však kouzlo Vánoc pomalu odejde, připomeneme si ještě svátek Tří králů. Pokud bude zima štědrá, bude čas na zimní radovánky. Děti vyndají ze skříní sáňky, brusle, lyže a vyzkouší své dovednosti. Do mnohých obcí se také navrátily tradiční Masopustní obchůzky, a tak se děti mohou připojit k průvodu, zatancovat si a ochutnat domácí masopustní koblihy.

6.2.1 Prosinec – téma „DĚDEČKU, DĚDEČKU, KOLEDA“

Protože se nezadržitelně blíží Vánoce, využijeme společně strávené chvíle k přiblížení tradic, které tento čas provází. Společně si vyzdobíme naši školku, vyrobíme dárky pro naše nejbližší, obdarujeme se navzájem. Vyzkoušíme některé zvyky a pomocí příběhů, koled a dramatizace se pokusíme dětem přiblížit ten tajemný příběh o Marii, Josefovi a malém Ježíškovi. Pokusíme se zkrátit dětem čas očekávání společnými hrami a vyprávěním příběhů s vánočními symboly. Při procházkách po obci si děti jistě všimnou mnohé výzdoby a samy se pochlubí svým oknem, z něhož se na nás dívá sněhulák či padající vločka vystřižená z papíru. Ke zpěvu a poslechu se nám nabízí velké množství vánočních koled, které se předávají z generace na generaci již po staletí.

Seznam písní a říkadel k danému tématu, jejich začlenění do školního vzdělávacího programu.

NÁZEV	PÍSEŇ BÁSEŇ	OBLAST RVP	V SOUVISLOSTI NA TÉMA	Odkaz na zdroj (zpěvník, strana), příloha – p*
Štědrej večer nastal	P	dítě a společnost	Koledování, návštěvy vzdálenějších členů rodiny.	HUM,16
Narodil se Ježíšek	B	dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý	Starost o druhého. Ježíšek byl chudý?	HUM,17
Stromečku, vstávej	B	dítě a jeho psychika	Těšíme se na Štědrý den. Jak je to u nás doma?	HUM,17

Při vánoci	P	dítě a jeho psychika	Co nám přináší období kolem Vánoc? Vnímání změn.	HUM,15-P
Fanfr, fanfr, fanfrnoch	B	dítě a ten druhý, dítě a jeho psychika	Soudržnost, vzájemné prožívání.	HUM,17
Štěstí zdraví, pokoj svatý	P	dítě a společnost	Zpívání koled při rozsvěcení stromu v obci.	HUM,18
Den přeslavný	P	dítě a jeho psychika	Něco končí, něco začíná.	HUM,19
Na nový rok o slepičí krok	B	dítě a svět	Koloběh roku, čas stále běží.	HUM,20
Koleda, koleda, Štěpáne	P	dítě a společnost	Vánoční koleda, návštěva příbuzných.	LPH,83
Na Vánoce dlouhý noce	P	dítě a svět, dítě a jeho psychika	Krátké dny v zimě, přírodní jevy.	LPH,94
Dej Bůh štěstí	P	dítě a ten druhý, dítě a společnost	O vánočních svátcích rozdáváme nejen dárky.	VK,9
Chtíc, aby spal	P	dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý	Láska maminky k Ježíškovi.	VK,35
Já bych rád k Betlému	P	dítě a svět	Kde je Betlém?	VK,27
Já malý přicházím koledovat	P	dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý	I ten, kdo má málo, může druhé obdarovat.	VK,19
Jak si krásné, nevinátko	P	dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý	Obdarujeme se navzájem písničkou.	VK,17
Narodil se Kristus Pán	P	dítě a svět, dítě a společnost	Proč se slaví Vánoce?	VK,47
Nesem vám noviny	P	dítě a svět, dítě a společnost	Jak se lidé dozvěděli o narození Ježíška?	VK,25
Pásli ovce valaši	P	dítě a svět	U nás se slaví Vánoce v zimě. Proč pásli ovce valaši?	VK,11
Půjdem spolu do Betléma	P	dítě a jeho psychika, dítě a společnost	Společné zpívání s předvedením hry na nástroj.	VK,15
Slyšte, slyšte, pastuškové	P	dítě a svět	Co je Betlémská hvězda, kometa?	VK,13
Byla cesta, byla ušlapaná	P	dítě a svět, dítě a společnost	Příběh o narození Ježíška.	ČK,8
Tedy poženem	P	dítě a svět	Všichni se vydali do Betléma.	ČK,92
Tichá noc	P	dítě a jeho psychika	Kouzlo Vánoc, tajemná noc.	ČK,94
Dědečku, dědečku, koleda	P	dítě a ten druhý	Navštěvujeme širší rodinu, společně prožíváme svátky.	MS3,22

*vysvětlení zkratk:

HUM = Rákosníková, J., Hrajeme si u maminky

LPH = Šimanovský, Z., Tichá, A., Lidové písničky a hry s nimi

VK = Nakladatelství SPINO, Vánoční koledy

ČK = Ottovo nakladatelství, České Vánoce

MS3 = Stojan, J., Maličká su 3

6.2.2 Leden – téma „PADÁ SNÍH, POJEDEME NA SANÍCH“

V tomto měsíci se budeme věnovat hlavně zimním radovánkám, budeme pozorovat stopy ve sněhu, nezapomeneme nakrmit zvířata ve volné přírodě a vstoupíme do záhadného světa objevů. Seznámíme děti s rozmanitostí počasí, všimneme si krás zimní přírody. Využijeme sních a mráz k pozorování a vyrábění. Navštívíme místa, která děti důvěrně znají v jiných ročních dobách. Při oblékání procvičíme sebeobsluhu a budeme se věnovat zimním sportům. Seznámíme děti s nebezpečím, které je při zimních sportech mohou potkat a jako prevenci před úrazy si vyzkoušíme některé sporty společně s dětmi. Pokud nám počasí nedovolí věnovat se zimním radovánkám, budeme experimentovat, zkoušet a objevovat. Svět vědy nabízí dětem mnoho zajímavých praktických pokusů, které jim pomohou chápat přírodní zákonitosti a svět kolem nich.

Seznam písní a říkadel k danému tématu, jejich začlenění do školního vzdělávacího programu.

NÁZEV	PÍSEŇ BÁSEŇ	OBLAST RVP	V SOUVISLOSTI NA TÉMA	Odkaz na zdroj (zpěvník, strana), příloha – p*
Zima byla, bláto bylo	P	dítě a společnost, dítě a jeho psychika	Vnímáme odlišnosti mezi lidmi, spol. se radujeme.	LPH,136
Naříkal vrabec na zimu	P	dítě a svět, dítě a jeho psychika	Příroda v zimě, pozorování krmítka.	ZVH,121
Přiletěla vrána	P	dítě a svět, dítě a jeho psychika	Zvuky přírody v zimě.	ZVH, 122
Povídala vrána vráně	B	dítě a jeho tělo	Zimní radovánky, sáňkování.	ZVH,123
Vletěl pták na bodlák	B	dítě a svět	Kde se bere sníh?	HUM,14
Jela liška na saních	B	dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika	Radost z pobytu v zimě.	HUM,21
Kalamajka	P	dítě a jeho tělo	V zimě je hezky u kamen, vyprávění příběhů.	LPH,74
My tři králové	P	dítě a společnost, dítě a jeho psychika	Končí svátky vánoční, kdo byli tři králové?	ČK,44
Sněží	P	dítě a svět	Jak se mají zvířátka v zimě?	PAŘ,126

*vysvětlení zkratk:

HUM = Rákosníková, J., Hrajeme si u maminky

LPH = Šimanovský, Z., Tichá, A., Lidové písničky a hry s nimi

ZVH = Kulhánková, E., Zvířátka ve hře, písní a tanci

ČK = Ottovo nakladatelství, České Vánoce

PAŘ = Kulhánková, E., Písničky a říkadla s tancem

Jede ježek z kopečka	P	dítě a svět	Co dělá ježek, když mrzne a co jiná zvířátka?	MS2,34-P
Tesař	P	dítě a svět	Roční doby mají svoje specifika.	ŘVH,128-P

6.2.3 Únor – téma „V DOBRÉM JSME SE SEŠLI“

Vzhledem k místním tradicím a zvyklostem se v tomto měsíci zaměříme na tradiční oslavu masopustu. Upečeme tradiční masopustní cukroví, vyrobíme masky, budeme si všímat kapely a hudebních nástrojů. Budeme různé hudební nástroje zkoušet, některé alespoň poslouchat. Připomeneme dětem, že stejně jako my dodržujeme naše tradice, děti v jiných zemích mají své. Pokud budeme mít ve třídě kamaráda jiné národnosti či s odlišnou kulturou, zaměříme se na přiblížení jeho země a jeho tradic. Vhodná bude spolupráce s rodiči. Budeme děti podporovat v prosociálním citění, navštívíme kamarády ze základní školy.

Seznam písní a říkadel k danému tématu, jejich začlenění do školního vzdělávacího programu.

NÁZEV	PÍSEŇ BÁSEŇ	OBLAST RVP	V SOUVISLOSTI NA TÉMA	Odkaz na zdroj (zpěvník, strana), příloha – p*
Já mám doma trnku	P	dítě a jeho psychika	Co nám chutná?	LPH,64
Až já budu velká	P	dítě a jeho psychika	Čím bych chtěl(a) být?	LPH,36
Medvědí tanec	P	dítě a společnost	Masopustní masky.	ZVH,86-P
Komáří svatba	P	dítě a společnost	Karneval, oslavy.	ZVH,60
Hop hej, huso černá	P	dítě a ten druhý	Odlišnosti mezi lidmi, tolerance.	ZVH,35-P
Sedí liška pod dubem	P	dítě a svět, dítě a jeho psychika	Poznávání hudebních nástrojů.	ZVH,85
Myška tanečnice	P	dítě a jeho tělo	Tanec, radost z pohybu.	ZVH,94-P

*vysvětlení zkratk:

ŘVH = Kulhánková, E., Řemesla ve hře, písní a tanci

LPH = Šimanovský, Z., Tichá, A., Lidové písničky a hry s nimi

HUM = Rákosníková, J., Hrajeme si u maminky

MS2,3 = Stojan, J., Maličká su 2,3

Z = Šottmerová, D., Zima

Král, král na dudy hrál	B	dítě společnost	Nástroje v kapele, jak vypadají?	HUM,24
V dobrém jsme se sešli	P	dítě a společnost	Lidové obyčeje, masopustní masky.	Z,105
Běžela ovečka	P	dítě a jeho psychika	Umím se usmířit s kamarádem?	LPH,40
Já jsem muzikant	P	dítě a společnost	O masopustu hraje kapela, jaké známe hudební nástroje?	LPH,60
Já ne, já ne, to ty, to ty	P	dítě a ten druhý	Řešení sporů, umět ustoupit.	LPH,67
Nestarej se, ženo má	P	dítě a svět, dítě a jeho psychika	Všechny děti nemohou chodit do školky.	LPH,97
Ó, řebíčku zahradnický	P	dítě a ten druhý	Vzpomínáme na lidi, které máme rádi.	LPH,100
Ovčáci, čtveráci	P	dítě a jeho psychika	Co znamená rčení "lež má krátké nohy"?	LPH,104
Šel tudy	P	dítě a společnost	Prožívání společných tradic, radost, sounáležitost.	LPH,120
Šly panenky silnicí	P	dítě a ten druhý	Podle čeho si vybíráme kamarády, kdo se nám líbí?	LPH,125
U Čerčan je háječek	P	dítě a ten druhý	Mít někoho rád, společenská událost-svatba.	MS2,12
Vrabc a sýkorka	P	dítě a společnost	Polka, společné kroky ve dvojici.	MS3,23-P
Tluče bubeníček	P	dítě a jeho psychika	Pochod v rytmu.	MS3,30
Hrály dudy	P	dítě a jeho psychika, dítě a společnost	Vystrojíme se na oslavu.	ŘVH,62

6.3 Jaro

„Přišlo jaro do vsi,

Kde jsi, zimo, kde jsi?

Byla zima mezi náma,

ale už je za horama –

hu,hu,hu –jaro už je tu!“

*vysvětlení zkratk:

ŘVH = Kulhánková, E., Řemesla ve hře, písní a tanci

LPH = Šimanovský, Z., Tichá, A., Lidové písničky a hry s nimi

HUM = Rákosníková, J., Hrajeme si u maminky

MS2,3 = Stojan, J., Maličká su 2,3

Z = Šottmerová, D., Zima

Po tom, co naší přírodě vládla paní zima, všichni očekáváme příchod jara. Sluneční paprsky se prodírají mezi mraky, pomalu se prodlužuje den. Zpočátku velmi opatrně začíná příroda ukazovat svou sílu. Ze země vyrážejí první rostliny, stromy ženou všechnu sílu do budoucích listů. Pokud jsou dny slunečnější, vyhrává nám v přírodě živá kapela. Hlasitý zpěv ptáků, kteří k sobě lákají družku, aby postavili hnízda, hladové včely, které po dlouhé zimě hledají vzácný pyl. Jako každý rok nám příroda ukazuje svou neuvěřitelnou sílu, pestrost a moc zázraků, když se začínají rodit první mláďata. Více než jindy si v tomto období uvědomujeme krásu přírody a pocit sounáležitosti. Období jara se neobejde bez tradičního vynášení smrtky (Morany, Mořeny), abychom se ujistili, že „jaro už je tu“. Společně slavíme také velikonoční svátky. Pletení pomlázek, řehtání, malování vajíček, hodovačky ale také pečení mazance, velikonočního beránka a nádivky, navozují tu pravou sváteční náladu. Lidé mají možnost se na chvíli zastavit, být společně v rodinném kruhu. Na konci jara je již příroda plná barev, vůní a zvířecích rodičů, pečujících s vypětím všech sil o své potomky.

6.3.1 Březen – téma „JARO UŽ JE TU“

V tomto tématu využijeme především změny v přírodě. Hodně aktivit přesuneme do okolí mateřské školy a budeme pozorovat, jak se příroda probouzí ze spánku. Změny počasí nám umožní různé výtvarné zpracování. Toto téma také nalezneme v mnohých písních. Navštívíme místní zemědělce a některé prarodiče, kteří nám umožní pozorovat nově narozená mláďata a jejich pečující maminky. Pomocí pohybových her, pexes, vkládaček a přímého kontaktu si utřídíme názvy zvířat a jejich mláďat. První kytičky přivítáme tanečkem. Připravíme pro ptáčky na různá místa hromádky s rozličným materiálem pro stavbu hnízd, která budeme pravidelně pozorovat. Budeme naslouchat přírodě, společnou práci upravíme a vyčistíme zahradu školky.

Seznam písní a říkadel k danému tématu, jejich začlenění do školního vzdělávacího programu.

NÁZEV	PÍSEŇ BÁSEŇ	OBLAST RVP	V SOUVISLOSTI NA TÉMA	Odkaz na zdroj (zpěvník, strana) , příloha – p*
Travička zelená	P	dítě a svět, dítě a jeho tělo	Příroda se zelená, hry v přírodě.	LPH,128
Prší, prší	P	dítě a svět	Proměny v přírodě, k čemu je dobrý déšť?	LPH112
Na horách sejou hrách	B	dítě a svět	Názvy zvířat a jejich mláďat.	ZVH,53
Blecha	P	dítě a jeho tělo, dítě a svět	Probouzí se příroda, radost z pohybu.	ZVH,20- P
Běžel tudy zajíček	P	dítě a společnost	Velikonoce, hodovačky.	ZVH,127
Klap, klap, klap	B	dítě a svět	Návrat ptactva z teplých krajín.	HUM,29
Přišlo jaro do vsi	B	dítě a společnost	Lidové zvyky a obyčeje, Morana.	HUM,30
Pani kmotra, slyšte chásku	B	dítě a společnost	Velikonoční koleda.	HUM,34
Panímámo zlatičká	B	dítě a společnost	Velikonoční koleda.	HUM,34
Hody, hody, doprovody	B	dítě a společnost	Velikonoční koleda.	HUM,34
Vyjdi, vyjdi, sluníčko	P	dítě a svět	Sluníčko nás láká ven, příroda jej potřebuje.	LPH, 134
Hřej, sluníčko	P	dítě a svět	Jaké první kytičky vyláká sluníčko ze sněhu?	MS1,17
Kampak, kukačko	P	dítě a svět	Ptáci staví hnízda, kam snese vajíčko kukačka?	MS1,19- P
V zahradě na hrušce	P	dítě a svět, dítě a jeho psychika	Zvuky jara, poslech nahrávky, poslech v přírodě.	MS1,40
Káčo, Káčo Kulichova	P	dítě a svět	Mláďata ve skořápce.	MS1,42
Tatíčku, hraj	P	dítě a svět, dítě a společnost	Malujeme vajíčka, kdo nám je dává?	MS3,21- P
Na tom pražském mostě	P	dítě a svět, dítě a jeho psychika	Pozorování klíčení semínek, starost o rostlinky.	MS3,45
Nemelem, nemelem	P	dítě a svět	Rozmary počasí, velká voda.	ŘVH, 78

*vysvětlení zkratk:

LPH = Šímanovský, Z., Tichá, A., Lidové písničky a hry s nimi
ZVH = Kulhánková, E., Zvířátka ve hře, písní a tanci
HUM = Rákosníková, J., Hrajeme si u maminky

MS1,3 = Stojan, J., Maličká su 1,3

ŘVH = Kulhánková, E., Řemesla ve hře, písní a tanci

6.3.2 Duben – téma „ŠEL ZAHRADNÍK DO ZAHRADY“

Příroda bude čím dál více pestřejší, proto se s dětmi zaměříme na faunu a flóru v našem okolí. Navštívíme louky a pole a budeme pozorovat stopy, které nám v blátě zvířata zanechala. Připomeneme si užitek hospodářských zvířat, seznámíme se s potravinami, které si můžeme koupit díky těmto zvířatům. Opět využijeme dobrou spolupráci s místními zemědělci k prohlídce zvířat, ale i zemědělské techniky, která je v tomto období zdrojem pozorování pro děti. Společně si upečeme jarní nádivku. Na loukách a v zahradách se seznámíme s některými rostlinami, společně budeme sbírat materiál na malý herbář. Nesmíme zapomenout ani na velikonoční svátky. Budeme se učit velikonoční hodovačky a tvořit s velikonoční tematikou.

Seznam písní a říkadel k danému tématu, jejich začlenění do školního vzdělávacího programu.

NÁZEV	PÍSEŇ BÁSEŇ	OBLAST RVP	V SOUVISLOSTI NA TÉMA	Odkaz na zdroj (zpěvník, strana), příloha – p*
Čížečku, čížečku	P	dítě a svět	Koloběh růstu rostliny, od semínka k plodům.	ZVH,23
Dú, kravičky, dú	P	dítě a svět	Domácí zvířata a jejich mláďata.	ZVH, 68
Já mám koně	P	dítě a svět	Péče o domácí zvířata, kontakt se zvířaty.	ZVH,75
Náš kohoutek	P	dítě a svět	Domácí zvířata a jejich využití.	ZVH, 58
V lese leží kámen	B	dítě a svět	Drobní živočichové v našem okolí.	ZVH,22
Vyletěla holubička	P	dítě a svět	Pozorování přírody, naše ptactvo.	ZVH, 31
Haj, husičky, haj	P	dítě a jeho psychika	Péče o domácí zvířata, vytrvalost.	ZVH,38
Na Javoří	P	dítě a svět	Domácí zvířata, čím se živí?	ZVH,62- P
Šel zahradník, do zahrady	P	dítě a svět	Práce na zahradě, co si můžeme vypěstovat?	ZVH,77
Žežuličko, kde jsi byla	P	dítě a svět	Zvuky přírody, pozorování.	ZVH,69

Strejček Nimra koupil šimla	P	dítě a svět	Co je to šiml? Vnímání rozdílů.	ZVH,73
Pod našima okny	P	dítě a jejich psychika	Kterých zvířat se bojíme, proč?	ZVH, 74
Není větší potěšení	P	dítě a svět	Jaký užitek máme z domácích zvířat?	ZVH,67 – P
Když jsem jel do Prahy	P	dítě jeho psychika	Zodpovědnost za zvířátko, které si přejeme?	ZVH,77
Sedí muška na stěně	P	dítě a svět	Drobní živočichové v našem okolí.	ZVH,91
Leze ráček	P	dítě a svět	Ohrožené druhy zvířat v přírodě a jejich ochrana.	ZVH,105
Rybička maličká	P	dítě a svět	Život pod vodou.	ZVH,108
Andulka	P	dítě a svět, dítě a společnost	Využití rostlin, krtek a kalhotky.	ZVH,130
Tancovala žížala	P	dítě a svět	Užitečný hmyz na zahrádce.	ZVH,132
Šnečku, šnečku	B	dítě a svět	Zvířata a jejich obydlí.	HUM,35
Vijte, vijte věnce,	B	dítě a jeho psychika	Můžeme se ozdobit se v přírodě?	HUM,51
Když jsem já sloužil	P	dítě a svět	Práce na statku, dramatizace s loutkou.	LPH, 76

6.3.3 Květen – téma „MALIČKÁ SU“

Protože je květen časem lásky a mají také svátek naše maminky, budeme se v tomto měsíci zabývat naší rodinou, vztahy mezi kamarády. Maminka a tatínek budou výchozím tématem k výtvarným činnostem, využijeme toto téma i v poezii. Představíme si některá povolání a řemesla, která rodiče vykonávají. Nahlédneme společně do budoucnosti, budeme zjišťovat, jaká práce by zajímala děti. Pokud budeme mít ochotné rodiče, kteří by nám umožnili podívat se s nimi do práce, využijeme tuto možnost. Využijeme hry pro rozvoj komunikace a sociálních kompetencí. Budeme si všímat toho, jak vypadáme, jak se chováme. Pomocí fotoaparátu budeme zaznamenávat dění v naší třídě. Fotografie nám pak poslouží k rozhovoru i výtvarným činnostem. Zapojíme také rodiče do poznávání dětí, tedy jejich vyrobených stínů.

*vysvětlení zkratk:

ZVH = Kulhánková, E., Zvířátka ve hře, písni a tanci

HUM = Rákosníková, J., Hrajeme si u maminky

LPH = Šimanovský, Z., Tichá, A., Lidové písničky a hry s nimi

Seznam písní a říkadel k danému tématu, jejich začlenění do školního vzdělávacího programu.

NÁZEV	PÍSEŇ BÁSEŇ	OBLAST RVP	V SOUVISLOSTI NA TÉMA	Odkaz na zdroj (zpěvník, strana), příloha – p*
Cib, cib, cibulinka	P	dítě a ten druhý	Moji rodiče, sourozenci.	PKD,35
Vráno, k nám	P	dítě a ten druhý	Budu mít, (mám) sourozence.	ZVH,123- P
Maličká su	P	dítě a jeho psychika	Láska rodičů k dětem a naopak.	ZVH,39
Hou, hou, krávy jdou	P	dítě a ten druhý	Kdo zpívá ukolébavky? Rodiče? Prarodiče?	ZVH, 68
Houpy, houpy	B	dítě a ten druhý	Maminka uspává své dítě.	ZVH,55
Měla jsem holoubka	P	dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý	Hádka s kamarádem, smutek.	ZVH,26
Sivá holubičko	P	dítě a ten druhý	Děláme něco druhým navzdory - vysvětlení pojmu.	ZVH,32
Čtyři koně jdou	P	dítě a ten druhý	Těšíme se na někoho? Vyjádření pocitů.	ZVH,72
Pásla husy	P	dítě a jeho psychika	Nebojím se vyjádřit své pocity.	ZVH,34- P
Halí belí	P	dítě a ten druhý	Miminko v rodině.	ZVH, 74
Posekali máje	P	dítě a společnost	Lidové zvyky, májky v obci.	ZVH,117
Já jsem malá, maličká	B	dítě a jeho psychika	Jaký jsem? Jak mě vidí ostatní?	HUM,50
Pekař peče housky	B	dítě a společnost	Řemesla, co dělá?	HUM,55
Ach synku, synku	P	dítě a ten druhý	Pomáhám doma.	LPH,35
Hrály dudy	P	dítě a společnost	Význam řemesel, napodobování.	LPH,58
Já jsem kováříček	P	dítě a společnost	Jakou práci dělá kovář? Řemeslníci v našem okolí.	LPH,62
Jede, jede poštovský panáček	P	dítě a společnost	Jezdí pošťák stále vozem s koňmi?	LPH,68
Kudy, kudy cestička	P	dítě a ten druhý	První zdání často klame.	LPH,84

*vysvětlení zkratk:

ZVH = Kulhánková, E., Zvířátka ve hře, písní a tanci

HUM = Rákosníková, J., Hrajeme si u maminky

LPH = Šimanovský, Z., Tichá, A., Lidové písničky a hry s nimi

PKD = Kodejška, M., Příručka klavírních
doprovodů.

Pekla vdolky	P	dítě a ten druh, dítě a jeho psychika	Pomáháme doma při vaření? Jak se pečou vdolky?	LPH,109
Ráda, ráda	P	dítě a ten druhý, dítě a společnost	Máj, lásky čas.	MS3,47
Řemeslníci	P	dítě a svět	Jakpak dělá? Seznámení s řemesly	ŘVH,18-P

6.4 Léto

Nejteplejší roční období nás láká do zahrad a k vodě. Děti mlsají drobné ovoce, které sluníčko nechává v tomto období dozrát. Pomáhají rodičům na zahradě, především zalévání je lákavou pomocí, která se často promění ve vodní hrátky. Pole začínají zlátnout, po krajích se červená rozkvetlými vlčími máky. Sbíráme léčivé byliny na usušení. Mezi oblíbené patří heřmánek, jitrocel, divizna, řepík, lípa a další. Můžeme vařit med z květů pampelišky. Včelí koncert si můžeme dopřát, pokud se chvíli zastavíme pod rozkvetlou lípou. Léto nás láká k odpočinku ve stínu stromů a také ke společným výletům.

6.4.1 Červen – téma „KOLO, KOLO, MLÝNSKÝ“

Končí školní rok, děti urazily velký kus cesty ve svém vývoji a za chvíli je čekají prázdniny. Tento poslední měsíc se budeme věnovat především výletům. Výlety nás povedou do blízkého okolí, ale také za koupáním. Budeme děti podporovat v bezpečných vodních radovánkách, ale zároveň dětem ukážeme možná nebezpečí. Společně s jinými složkami v obci uspořádáme o víkendu dětský den se spoustou her a společným nocováním s rodiči. Na rozkvetlých loukách upleteme věnečky, budeme pozorovat pestré barvy květin a motýlů. Na malé školní akademii se rozloučíme s dětmi, které doveze vláček k jejich novým spolužákům a učitelkám ze základní školy.

Seznam písní a říkadel k danému tématu, jejich začlenění do školního vzdělávacího programu.

*vysvětlení zkratk:

MS3 = Stojan, J., Maličká su 3

ŘVH = Kulhánková, E., Řemesla ve hře, písní a tanci

LPH = Šimanovský, Z., Tichá, A., Lidové písničky a hry s nimi

NÁZEV	PÍSEŇ BÁSEŇ	OBLAST RVP	V SOUVISLOSTI NA TÉMA	Odkaz na zdroj (zpěvník, strana), příloha – p*
Hrách a kroupy	P	dítě a jeho tělo	Zdravé jídlo, nebojím se ochutnat něco nového.	LPH,109
Skákal pes	P	dítě a jeho tělo	Přeskok přes náčiní.	ZVH,101
Pásla ovečky	P	dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika	Hudebně-pohybové činnosti.	ZVH,98
Hajha husy	P	dítě a jeho tělo	Radost z pohybu, tanec.	ZVH,36
Běží liška	P	dítě a jeho tělo	Pohyb v rytmu, běh.	PKD,11
Já mám v levé noze	P	dítě a jeho tělo	Nebezpečí na procházce.	LPH,66
Na tom pražském mostě	P	dítě a svět, dítě a ten druhý	Práce venku, pomáháme zaměstnancům.	LPH,92
Okolo Třeboně	P	dítě a svět	Jak pojedeme na výlet? Kam? Práce s mapou.	LPH,102
Rybička maličká	P	dítě a svět	Chytáme ryby, jaká jsou pravidla? Setkání s rybáři.	LPH,114
Už je to uděláno	P	dítě a jeho psychika	Co znamená pořekadlo - bez práce nejsou koláče?	LPH,131
Vdávalo se motovidlo	P	dítě a společnost	Společenské události, tanec, zevnějšek.	LPH,133
Žába leze do bezu	P	dítě a jeho tělo	Skoky, přeskoky.	LPH,138
Byl čermáček	P	dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika	Nebezpečí při sportu, když nás něco bolí.	MS2,20
Okolo javora	P	dítě a jeho tělo	V letních měsících je důležité pít, kde a co?	MS2,25- P
Kolo, kolo mlýnský	P	dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika	Hry se zpěvy.	MS1,4
Žába skáče po blátě	P	dítě a jeho tělo	Skoky do vody, bezpečnost.	MS1,25
Pletla v kytku	P	dítě a jeho psychika, dítě a jeho tělo	Letní hry dříve a dnes.	MS3, 40

*vysvětlení zkratk:

LPH = Šimanovský, Z., Tichá, A., Lidové písničky a hry s nimi

MS 1,2,3 = Stojan, J., Maličká su 1,2,3

PKD = Kodejška, M, Příručka klavírních doprovodů

ZVH = Kulhánková, E., Zvířátka ve hře, písni a tanci

Závěr

Ve své práci jsem se zaměřila na lidovou píseň, její postavení ve společnosti a její využití v mateřské škole při tvorbě školního vzdělávacího programu. Předávání lidové písně jako poselství minulých generací považuji za své poslání při práci s dětmi. Jako potěšující hodnotím nezanedbatelnou oblíbenost lidových písní v rodinách s malými dětmi, kterou potvrdil výzkum. To, že si rodiče v dnešní uspěchané době udělají čas na společné domácí muzicírování ukazuje, že trvalé hodnoty lidské společnosti se nikdy úplně neztratí. Jen jsou na chvíli opomíjeny, zapomenuty nebo nepochopeny a čekají na své znovuzrození. Rodiče chtějí přirozeně pro své dítě pozitivní budoucnost a mnozí z nich si uvědomují, že naplnění života se nedá rovnat s obsahem nákupního koše. Lidé jsou zahlceni množstvím nových a moderních předmětů, přesto nejsou spokojeni se svým životem. Začínají se poohlížet po jistotách, které vlastníme všichni v podobě lidových tradic, zvyků a lidových písní. Právě malé děti budou mít možnost tyto hodnoty opět naléznout, pokud jim ukážeme správnou cestu.

Zpracování bakalářské práce, jejímž těžištěm bylo propojení hudebních a nehumebních činností, ověření jejich vlivu u dětí a jejich rodin a vytvoření přehledu lidových písní, které jsou použity pro školní vzdělávací program předškolního vzdělávání, považuji za přínosné pro mé učitelské povolání. Svou práci předkládám jako inspiraci pro všechny, kteří s dětmi pracují a záleží jim na tom, co si děti z mateřské školy odnesou do budoucího života.

BIBLIOGRAFIE

Literatura

BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 152 s. ISBN 80-7178-537-7

BOUROVÁ, Monika. *Rámcový vzdělávací program v praxi mateřských škol aneb Jak zpracovat školní vzdělávací program*. Nový Bydžov: ATRE, 2001.

České Vánoce: vánoční písně a koledy. 1. vyd. Praha: Cesty, 2004. 120 s. ISBN 80-7181-143-2

FRANĚK, Marek. *Hudební psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2009. 240 s. ISBN 978-80-246-0965-2

HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 288 s. ISBN 978-80-7367-628-5

KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dětí předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2002. ISBN 80-7290-080-3

KODEJŠKA, Miloš., POPOVIČ, Mikuláš. *Příručka klavírních doprovodů a dirigování písní v mateřské a základní škole*. 1 vyd. Praha: Portál, 1996. 120 s. ISBN 80-7178-099-5

KULHÁNKOVÁ, Eva. *Písničky a říkadla s tancem: náměty pro pohybovou výchovu dětí od 3 do 10 let*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 144 s. ISBN 80-7178-306-4

KULHÁNKOVÁ, Eva. *Řemesla ve hře, písní a tanci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 176 s. ISBN 978-80-7367-535-6

KULHÁNKOVÁ, Eva. *Zvířátka ve hře, písní a tanci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. 144 s. ISBN 978-80-7367-754-1

LANGMEIER, Josef., KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 4 vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 368 s. ISBN 978-80-247-1284-0

MATĚJČEK, Zdeněk., POKORNÁ, Marie. *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 1998. 205 s. ISBN 80-86022-21-8

MRTIN, Václav., GILLERNOVÁ, Ilona., (eds.). *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 2. vyd. Praha: Portál, 2010. 248 s. ISBN 978-80-7367-627-8

OPRAVILOVÁ, Eva., GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Léto v mateřské škole: učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol: kurikulum předškolní výchovy – 2 díl.* 1. vyd. Praha: Portál, 1998. 128 s. ISBN 80-7178-245-9

OPRAVILOVÁ, Eva., GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Podzim v mateřské škole: kurikulum předškolní výchovy – 3.díl: učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. 128 s. ISBN 80-7178-267-X

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika II: hra (cesta k poznání předškolního dítěte)*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita, 2004. 35 s. ISBN 80-7083-786-1

PECHÁČEK, Stanislav. *Lidová píseň a sborová tvorba*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2010. 316 s. ISBN 978-80-246-1830-2

Podzimní říkadla. 1. vyd. Praha: STUDIO Trnka, 2009. ISBN 978-80-87209-43-1

PREKOPOVÁ, Jiřina. *Malý tyran*. 6 vyd. Praha: Portál, 2009. 160 s. ISBN 978-80-7367-589-9

RAKOVÁ, Milena., ŠTÍPLOVÁ, Ljuba., TICHÁ, Alena. *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 184 s. ISBN 978-80-7367-543-1

RÁKOSNÍKOVÁ, Jiřina. *Hrajeme si u maminky*. 2. vyd. Praha: Vyšehrad, 2005. 80 s. ISBN 80-7021-803-7

STOJAN, Jaroslav. *Maličká su: učebnice hudební výchovy pro děti mateřské a základní školy*. 1 díl. 1. vyd. Přerov: JASTO, 1997. 47 s. ISBN 80-901932-5-0

STOJAN, Jaroslav. *Maličká su: učebnice hudební výchovy pro děti mateřské a základní školy*. 2 díl. 1. vyd. Přerov: JASTO, 1997. 47 s. ISBN 80-901932-6-9

STOJAN, Jaroslav. *Maličká su: učebnice hudební výchovy pro děti mateřské a základní školy*. 3. Díl. 1. vyd. Přerov: JASTO, 1997. 47 s. ISBN 80-901932-7-7

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk., TICHÁ, Alena. *Lidové písničky a hry s nimi*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. 152 s. ISBN 978-80-7367-264-5

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Zima: zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2005. 119 s. ISBN 80-7346-059-9

Vánoční koledy. 1. vyd. Říčany u Prahy: Nakladatelství JUNIOR, 2003. 48 s. ISBN 80-7267-113-8

ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. 208 s. ISBN 978-80-7367-326-0

Internet

1. http://cs.wikipedia.org/wiki/Lidov%C3%A9_p%C3%ADsn%C4%9B

2. <http://lidovepisne.cz/cesty01.html>

3. http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Dotazník

Příloha č. 2 – Projekt „Zimní host“

Příloha č. 3 – Autorská pohádka a písnička k projektu

Příloha č. 4 – Vybrané lidové písně

Příloha č. 5 – Videozáznam nahrávaného experimentu v mateřské škole (uveden na CD na zadní straně bakalářské práce)

Příloha č. 1 - Dotazník

Vážení rodiče,

Jako učitelka mateřské školy a zároveň studentka Pedagogické fakulty na UK v Praze se zajímám o vztah dětí a jejich nejbližších o lidovou píseň, případně o písničky z jiných žánrů, které si s dětmi jistě doma rádi zazpíváte. Chci vytvořit bakalářskou práci s názvem „Kalendářní rok s lidovou písní v mateřské škole.“ A Vaše informace mi pomohou. Cílem dotazníku je zjistit, jestli má zpívání a hudba v současné době ještě takový význam, jaký měla v minulosti. Mnohokrát Vám děkuji za pomoc –

Štěpánka Příbramská, učitelka v MŠ ve Strakách.

(Při vybírání zakroužkujte prosím odpověď, kterou preferujete. V případě otevřené otázky prosím o Vaši odpověď. Dotazník je anonymní a všechny Vaše odpovědi nechápu ani jako správné, ani jako chybné.)

DOTAZNÍK

1. Jaké hudební žánry jako rodina preferujete?

- lidová hudba (folklórní)
- dechovka
- populární hudba (POP MUSIC)
- jazz
- současná hudebně- taneční hudba
- klasická hudba

2. Hraje někdo z rodiny na hudební nástroj? Jaký?

.....
.....

3. Zpíváte si (popřípadě tančíte) doma?

- často, občas, spíše ne, vůbec

4. Zpívá si spíše:

- matka, otec, děti, všichni společně

5. Jaká je Vaše společná oblíbená písnička (písničky)?

.....
.....

6. Při jaké příležitosti si oblíbené písně zazpíváte? (Oslava, cesta autem...)

.....
.....

7. Zpívá Vám doma Vaše dítě písničky, které se naučilo v mateřské škole?

-často, občas, spíše ne, vůbec ne

8. Kdo z rodiny podle Vás na Vaše dítě nejvíce hudebně působí?

-otec, matka, přítel rodiny, prarodiče, někdo jiný:

.....
.....

9. Je Vaše dítě zapsáno v nějakém hudebním kroužku? V jakém?

.....
.....

Děkuji za Váš čas strávený nad tímto dotazníkem a přeji hodně hezkých chvil prožitých s Vašimi dětmi, například s písničkou.

Štěpánka Příbramská

Téma projektu: ZIMNÍ HOST

I. Krok projektu – ZÁMĚR

Termín konání: 21.1.2013 – 24.1.2013

Délka projektu: čtyřdenní projekt

Věková skupina dětí: heterogenní oddělení MŠ

Oblast, která tvoří jádro projektu: Dítě a svět

Další integrované oblasti: Dítě a jeho psychika

Dítě a společnost

Dítě a ten druhý

Hlavní cíl projektu a další cíle:

- Integrovat hudbu a ostatní nehudební činnosti.
- Zlepšit hudební klima ve třídě, prohloubit zájem dětí o hudební hry a hry s nástroji Orffova instrumentáře.
- Zapojit do tématu poslechové činnosti, podpořit nové vědomosti dětí emočním prožitkem.
- Vytvářet vztah k místu a prostředí, v kterém dítě žije.
- Podpořit zájem dětí v environmentální oblasti, péči o živou přírodu.
- Uvědomit si a vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a rozmanitý.
- Umět získané poznatky dále využít, podpořit chuť dětí po prohloubení již získaných vědomostí při hudebních i nehuděbních činnostech.
- Vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech.

II. krok projektu – PLÁNOVÁNÍ

Myšlenková mapa – témata, podtémata

Předpokládané činnosti dětí:

1. Seznámení se zimní vílou

- děti se společně seznámí s maňáskem – zimní vílou, ukáží jí svoji školku, prostor pro rozhovor dětí s vílou
- mačkáním dvou až tří papírů si děti vyrobí dvě sněhové koule
- sněhové koule použijeme na nácvik házení – házíme na cíl, do dálky, do výšky, koulíme si ve dvojici
- dále využijeme koule na hry s padákem – koordinace pohybů, spolupráce

- děti si zazpívají s vílou písničku „Bude zima, bude mráz“, nejprve zvolíme přípravné cvičení, poté si písničku zazpíváme s doprovodem na klavír
- ke zpěvu připojíme pohyb – připravíme dětem (ptáčkům) místa (javor, mez, hroudu) kam se letí schovat. Děti se elementárně seznamují s předvětim a závětim
- po pohybové chvilce se opět vrátíme ke zpěvu, tentokrát s doprovodem dětí na altovou zvonkohru a hrou na tělo

2. Zimní víla je ve školce jako doma

- na začátek si s vílou zopakujeme písničku z předchozího dne a zatančíme si (útok stranou, poskoky, chůze v rytmu, hra na tělo)
- přečteme dětem pohádku „Sněhulák a havran“(příloha č. 3), dále pracujeme s textem, klademe vhodné otázky, děti mohou vstupovat do příběhu již během čtení
- vytváříme sněhuláky, menší děti použijí vystřižené předlohy, starší si sněhuláka vystrihnou samostatně, tiskáme korkovými špunty temperu, z barevného papíru dolepíme detaily
- venku věnujeme čas stavbě opravdového sněhuláka, propojíme zpětně s četbou pohádky, prohlédneme si okolí školky, zda tu nenajdeme nějakého havrana

3. Co dělá zimní víla v přírodě?

- pohyb po krách – přeskokování, udržení rovnováhy
- písnička od víly – víla naučí děti její oblíbenou písničku „Chumelí se“ na nápěv písničky „ Prší, prší“
- hry s písničkou – písničku doprovodíme na dřívka a igelitové sáčky, pro lepší zapamatování textu jednoduché pohyby
- pochoutka pro ptáčky – poznáváme jednotlivé ingredience (zrakem, čichem), při zpracování těsta a tvoření koule, zapojíme hmat
- vydáme se s vílou na procházku po okolí a pozorujeme krajinu pod sněhem, ptáme se dětí, jak vypadají určitá místa v létě, bobujeme nebo se kloužeme na zamrzlém rybníku
- pověsíme koule pro ptáčky na stromy, některé dáme na strom před okna školky, abychom je mohly pozorovat

4. Rozloučení s vílou

- v době svačiny připravíme pro děti ve třídě zimní krajinu (propleteme třídou několik toalet. papírů, rozházíme papírové koule a na zem nasypeme polystyrenové výplně z balíků)
- před vstupem do třídy víla dětem vysvětlí, že jim na rozloučenou začarovala třídu do zimního království, poprosí děti, aby si sundaly bačkory
- dětem při vstupu do třídy zároveň pustíme skladbu od A. Vivaldiho – Zima, necháme děti, aby se pohybovaly po třídě podle vlastní chuti a prozkoumaly začarovanou třídu
- dovolíme dětem, aby si natrhaly kusy papíru, a víla je vyzve ke společnému tanci, skladbu pustíme ještě jednou
- nakonec si lehneme do vytvořené zimní krajiny a komentujeme pocity (ptáme se dětí, nenutíme k odpovědi)
- děti společně s vílou vytvoří na bílé plátno obtisky a kaňky různých odstínů modré (zimní koberec)
- víla se s námi rozloučí a předá dětem košík se zeleninou a krmením pro zvířata, poprosí děti, aby za ní došly naplnit krmelce
- děti se vydají ke krmelci a pozorují stopy zvířat, které se nacházejí u krmelce, při vyndávání krmiva se ptáme dětí, pro koho jsme danou věc přinesly.

III. krok projektu – PROVEDENÍ

Navázání kontaktu s maňáskem bylo velice zdařilé, děti spontánně odpovídaly víle na otázky, které kladla, měly zájem o kontakt, naslouchaly. Zajímaly se o zvířátka v zimě, vyprávěly víle vlastní zážitky. Společně s vílou si vyrobily papírové koule, menším dětem bylo třeba pomoci s úplným zmačkáním. Koule jsme využily k házení na cíl (trefování sněhuláka nakresleného na tabuli), kutálení ve dvojicích, házení po kruhu a nakonec ke společné hře „Velká koule chce sníst malou“.

Víla se dětí ptala, zda znají nějakou zimní píseň, postupně je dovedla k písni „Bude zima, bude mráz“. Po průpravném cvičení jsme si písničku celou zazpívaly. Poté jsem dětem připravila ve třídě 3 místa (javor, mez, hroudu), děti s nimi seznámila a společně se zpěvem se děti pohybovaly po třídě v rytmu písně jako ptáčci (předvěti), v druhé polovině se schovaly na správné místo (závěti). Pro další práci s písní jsem dětem představila altovou zvonkohru. Na zvonkohru hrály starší děti samostatně, menší ve dvojici, ostatní doprovázely píseň hrou na tělo. Tato činnost trvala déle, než bylo předpokládáno, všechny děti měly zájem o hru na zvonkohru.

Druhý den jsme začaly zopakováním písničky s jednoduchým tanečkem. Víla představila dětem kamaráda „Havrana“ (maňásková rukavice) a ten dětem vyprávěl pohádku „Havran a sněhulák“ (příloha č. 3). Děti byly pozorné, doplňovaly text a vstupovaly do vyprávění (k tématu). Povídaly jsme si s dětmi o vlastnostech těchto dvou postav, o přátelství. Děti si vytvořily sněhuláka. Menším dětem jsem dala připravené nastříhané sněhuláky, starší děti si samostatně vystřihly obrys sněhuláka nakreslený na čtvrtce. Měly na výběr z bílé a modré čtvrtky. Na papír poté tiskly korkovými špunty modrou, nebo bílou temperu. Detaily (oči, knoflíky, hrnec) si děti vystřihovaly ze zbytků barevného papíru a nalepovaly. Tato činnost nás také dovedla k opakování geometrických tvarů. Zimní počasí jsme využily ke stavbě sněhuláka i venku a obtiskům těl do sněhu.

Další den jsme si procvičily rovnováhu přecházením třídy po krách (přilepených listech papíru). Nejistým dětem jsem nabídla oporu. S dětmi jsme si společně prohlížely obrázky zvířat, rozdělily jsme je na zvířata, která můžeme v zimě potkat a která ne, co asi v zimě mají za potravu. Tato činnost byla pro menší děti málo motivována. Na stůl jsme dětem připravila suroviny pro tvorbu sádlových koulí pro ptáčky (mák, vložky, sádlo, sezam, buráky, slunečnice). Děti si suroviny prohlédly, zkoušely jsme, jak která surovina voní, některé děti i ochutnaly. Společně jsme prohnětlý těsto, děti samostatně vytvářely koule. Byly překvapené, jak mají po práci ruce lesklé a mastné, to nás vedlo k rozhovoru o tom, co se vyrábí ze sádla, k čemu se používá. Koulemi jsme ještě provlékly provázky, což nám zabralo poměrně dost času. Děti chtěly své výtvary již zavěsit do přírody. Plánovanou písničku jsme tedy přesunuly na druhý den a vyrazily do přírody. Děti hledaly místa, kam zavěsit koule pro ptáčky, některé jsme zavěsily na krmítko před školkou, abychom mohly ptáčky pozorovat.

Poslední den na děti čekalo ve třídě překvapení. Víla začarovala třídu do zimní podoby (rozvěšený toaletní papír, rozházené papírové koule a polystyrenové výplně balíků). Děti si po motivačním rozhovoru s vílou sundaly bačkory a vstoupily do třídy, kde hrála také poslechová skladba od A. Vivaldiho – Zima. Děti se přirozeně pohybovaly po třídě, vstřebávaly změnu prostředí, pozorovaly a poslouchaly. Skladbu a pocity dokonce komentovaly. Po prvním poslechu si děti mohly utrhnout delší kusy papíru a s vílou si na znovu puštěnou skladbu zatančily. Tančily dle vlastní fantazie „zimní tanec“. Dětem se velice líbilo, jak papír dlouho létá a vlaje ve vzduchu a kolem nich. Víla děti na rozloučenou naučila jednoduchou písničku „Chumelí se“ na nápěv lidové písně „Prší, prší.“ Písničku jsme doprovodily ještě na dřívka a šustěním igelitových sáčků. Nakonec víla předala dětem koš s krmivem pro zvěř a poprosila děti o pomoc při krmení zvířat v zimě. Děti společně s ní odnesly krmivo do krmelce,

pozorovaly stopy zvěře, společně jsme určovaly, komu asi patří a kdo bude přinesené dobroty jíst.

IV. krok projektu – HODNOCENÍ

Tento projekt hodnotím jako povedený, zejména kvůli propojení hudebních a nehudebních činností. Děti byly vtaženy do tématu, díky motivaci maňáskem se zapojily i děti, které se do činností špatně zapojují. Díky propojení činností také docházelo k hlubšímu prožití daných činností a snadnějšímu zapamatování nových poznatků a zkušeností. Cíle projektu se podařilo splnit. Při realizaci projektu bylo ve třídě příjemné a radostné klima, které se vneslo i do dalších činností mimo projekt.

Příloha č. 3 – Autorská pohádka a píseň k projektu

Jak se havran a sněhulák stali kamarády

Krátce po vánocích na začátku ledna napadl sníh. Děti, které se na sníh moc těšily, postavily na dvorku ve školce velikého sněhuláka. Měl všechno, co má správný sněhulák mít. Hrncem na hlavu a mrkev na nos jim dala paní kuchařka. Pro uhlí doběhly k panu školníkovi a staré koště si vyprosily od paní uklízečky. Děti nemohly ze sněhuláka spustit oči. Vypadal, jako by se na ně opravdu díval. Nikdo, dokonce ani paní učitelka, která děti se sněhulákem nakonec vyfotografovala, si nevšiml, že je docela zblízka pozoroval havran samotář. Seděl na vršku dětské prolézačky a nestačil se divit, co to na dvorku vyrostlo za kulatého obra.

Za nějakou dobu zavládl na dvorku klid. Děti šly na oběd a sněhulák začal přemýšlet, co asi bude dělat. Opatrně se rozhlédl kolem sebe a všiml si havrana, který zrovna podřimoval. Zavolal na něj nejdříve potichu: „Hej, černá koule,“ ale protože se nic nedělo, zavolal nahlas: „Hej, černá koule, slyšíš?“ Havran sebou polekaně trhl, až málem spadl z prolézačky. „Komu říkáš černá koule? Podívej se na sebe! Jsi sám koule a ještě k tomu bílá jako sníh, co je všude kolem. Snadno tě každý přehlédne.“ Ještě na něj chvíli něco krákal a pak našťavaně odlétl. Nebyl rád, že se mu na dvorku, kde rád odpočíval, usadil takový drzý a nafoukaný obr.

Tak sněhulák zůstal na dvorku sám. Začalo mu být docela smutno. Už se těšil, až zase přiběhnou děti, které ho budou moc obdivovat a běhat jen a jen kolem něj. Velice ho proto překvapilo, když se s ním, přišel odpoledne Honzík ze školky rozloučit. „Tak se tady měj hezky a dávej nám na školku pozor! Uvidíme se zase v pondělí.“ Co tím asi myslel? Chvíli bylo ještě na dvorku rušno, to jak si rodiče vyzvedávaly své děti ze školky, ale pak už odešla i paní učitelka a pomalu přicházela tma. Sněhulák se začal bát. Začal dokonce i nahlas naříkat. „Jak dlouho tu budu takhle sám? Proč nic nevidím? Co když mi někdo ublíží nebo co když tu straší?“ Protože už byla tma a havran se ve tmě docela ztratí, nemohl sněhulák vědět, že už dávno sám na dvorku není. A protože byl havran starý dobrák, nemohl to naříkání dlouho poslouchat. Opatrně přihopkal ke sněhulákovi, aby ho ještě nepolekal, a tiše povídá: „Proč tolik naříkáš? Vždyť tu nejsi sám. A i kdyby. Jsi takový veliký obr. Ten se přeci jen tak něčeho nezalekne.“ Sněhulák přestal naříkat a přemýšlel, kdo to může být, když nikoho nevidí. Po chvíli se odvážil a zeptal se: „kdo jsi?“ Nejprve bylo ticho a pak se ozval skřehotavý smích. „No přeci černá koule, vzpomínáš?“ Sněhulák se zastyděl. Moc dobře si vzpomínal, jak ošklivě na havrana volal a přitom k tomu neměl žádný důvod. „Promiň mi to, havrane. Nevím,

proč jsem byl tak zlý. Byl bych moc rád, kdyby tenhle dvorek patřil nám oběma. Snad bychom mohli být i kamarádi. Co myslíš?“ Havran chvíli přemýšlel a pak povídá: „Myslím, že dvorek je dost velký pro nás pro oba. Budu rád když si budu mít s kým povídat.“ A tak měl havran i sněhulák nového přítele. A vůbec nevadilo, že byl jeden bílý a druhý černý.

Konečně sněží

Mami, tati, hele sněží!

Děti na dvůr honem běží.

Pojďte prosím s námi taky,

postavíme sněhuláky.

Mamka rychle hrnce nese,

táta s uhlím v kýblech třese.

Koule na kouli se staví,

první sněhulák nás zdraví.

KONEČNĚ SNĚŽÍ

Příloha č. 4 – Vybrané lidové písně

Kampak, kukačko

Mírně rychle

Česká

C

Kam-pak, ku-kač-ko, sne - seš va- jíč- ko, ku - ku, ku - ku, kam?

Vrabec a sýkorka

Vesele

Moravská

D A⁷ D

Vzal vra-be-ček na ta - ne-ček sý - kor - ku, mě - li spo - lu

D A⁷ D F[♯]m Em

jed - nou só - lo na bor - ku. Vra - bec sa - mé sko-ky,

A⁷ D Hm G A⁷ D

sý - kor - ka zas kro-ky, ne-šlo jim to do-hro-ma-dy na bor - ku.

Jede ježek z kopečka

Živě *Česká*

Je - de je - žek z ko - peč - ka, vr - za - jí mu ko - leč - ka:
vr - zy, vr - zy, vrz, už tam je - den zmrz.

Tatíčku, hraj

Mírně *Moravská*

1. Ta - tí - čku, hraj! Syn - ku, ja - kou? My má - me
sle - pič - ku za kam - ny v ko - šíč - ku cho - cho - la - tou.

2. Tatíčku, hraj!
Synku, jakou?
My máme kohouta
a ten nám zalétá
na ves celou.

Támhle je jabloňka

Mírně

Česká

Tám-hle je jab - loň - ka, já na ni vle - zu, jsou-li tam

jab - líč - ka, já je se - tře - su. Jsou-li tam jab - líč - ka

pěk - ný čer - ve - ný, já si jich na - tr - hám pro po - tě - še - ní.

Utekla nám myška

Rychleji

Moravská

U - te - kla nám my - ška do str - ni - ska,
ne - má - me ji do - ma od vče - rej - ška.

Má - lo nás, má - lo nás, pojd', Mar - ján - ko, me - zi nás,

má - lo nás, má - lo nás, pojd', Mar - ján - ko, me - zi nás!

Okolo javora

Mírně

Česká

1. O - ko - lo ja - vo - ra te - če vo - da,
o - ko - lo ja - vo - ra te - če vo - da,
na - pij se jí, mi - lá, ho - lu - běn - ko si - vá, však je do - brá.

2. [: Já už se napila, už jí mám dost :]
děkuju ti, milý, holubečku sivý, za upřímnost.

Tesař

My te - sař - ští ře - mes - ní - ci mno - ho zku - sit mu - sí - me,
at' je zi - ma, ne - bo hor - ko, do dí - la jít mu - sí - me.

Ráno vstanem, do díla jdem, dřív než slunce vychází,
moje ze všech nejmilejší po rynku se prochází.
Tu mně nese snídaníčko, kafe z dobrý smetany:
„Tu máš, můj milej Jeníčku, od naší panímámy.“

Řezník

C
Vy řez - ní - ci ře - mes - ní - ci, vy se dob - ře má - te,
G7 C
když vy ně - co ku - pu - je - te, vždy - ky jen smlou - vá - te.
F C F G7 C C
Zač to - ho vo - la dá - te do - slo - va? Zač ho dá - te,
G7 F C G7 C
když nic ne - ří - ká - te, zač ho dá - te, dá - te do - slo - va?

Pod našima stojí doubek

Mírně *Moravská*

1. Pod na - ši - ma sto - jí dou - bek,
na něm se to - čí, má mod - ré o - čí můj ho - lou-bek.

2. Točí, točí,
točit bude,
dá-li mně pánbu,
já ho dostanu,
ten můj bude.

Řemeslníci

Jak-pak dě-lá ko - vář, jak dě-lá, sy-neč - ku, když mla-dé-mu ko - ni
 ko - vá pod-ko - vič - ku? Tak-to dě-lá ko - vář, tak dě-lá, sy-neč - ku,
 když mla - dé - mu ko - ni ko - vá pod - ko - vič - ku.

Jakpak dělá truhlář, jak dělá, synečku, když hobluje milé ze dřeva lavičku?
 Takto dělá truhlář, tak dělá, synečku, když hobluje milé ze dřeva lavičku.
 Jakpak dělá bednář, jak dělá, synečku, když pobíjí sudy, běhá po dvorečku?
 Takto dělá bednář, tak dělá, synečku, když pobíjí sudy, běhá po dvorečku.
 Jakpak dělá krejčí, jak dělá, synečku, když pro svou panenku ušije sukničku?
 Takto dělá krejčí, tak dělá, synečku, když pro svou panenku ušije sukničku.
 Jakpak dělá zedník, jak dělá, synečku, když nám z cihel staví stěny u domečku?
 Takto dělá zedník, tak dělá, synečku, když nám z cihel staví stěny u domečku.
 Jakpak to dělá švec, jak dělá, synečku, když spravuje dětem dřevou botičku?
 Takto to dělá švec, tak dělá, synečku, když spravuje dětem dřevou botičku.
 Jak dělá zahradník, jak dělá, synečku, když sází kytíčky, zalévá travičku?
 Tak dělá zahradník, tak dělá, synečku, když sází kytíčky, zalévá travičku.

NAŠE HUSA CHODÍ BOSA

Na-še hu - sa cho-dí bo - sa, ať je blá - to ne-bo ro - sa.
 Na-še hu - sa cho-dí bo - sa, ať je zi - ma ne-bo mráz.

Malíř

Šlo hez - ké děv - če od měs - ta k měs - tu,
pot - ká ma - lí - ře, vy - šlo mu v ces - tu,
hej žu - py žu - py, hej žu - py žu - py,
pot - ká ma - lí - ře, vy - šlo mu v ces - tu.

Pane malíři, pěkně vás prosím, vymalujte mně, co v srdci (ráda) nosím,
hej župy župy, hej župy župy, vymalujte mně, co v srdci nosím.
Malíř maloval, děvče se smálo: „Pane malíři, co by to stálo?“
Hej župy župy, hej župy župy, pane malíři, co by to stálo?
Má drahá máti, dejte se taky panu malíři vymalovati,
hej župy župy, hej župy župy, panu malíři vymalovati.
Já už jsem stará škaredá bába, já bych se špatně malovat dala,
hej župy župy, hej župy župy, já bych se špatně malovat dala.

NENÍ VĚTŠÍ POTĚŠENÍ

lidová

Ne - ní vět - ší po - tě - še - ní ja - ko krá - va v chlí - vě,
 rá - no si ji po - do - jí - me, ve - čer mlí - ko sní - me,
 rá - no si ji po - do - jí - me, ve - čer mlí - ko sní - me.

BLECHA

lidová

Ská - ka - la si bleš - ka, pot - ka - la — ji — veš, veš, veš,
 pot - ka - la — ji — veš. Kam ty mi - lá bleš - ko,
 kam ty van - dru - ješ, — ješ, — ješ, kam ty van - dru - ješ.
 Já si ská - ču pro pa - rá - du, krej - čí - ko - vi do ru - ká - vu,
 mám tam bý - ti — dnes, dnes, dnes, mám tam bý - ti — dnes.

HUSA

lidová

Pás - la hu - sy po - de mlý - nem, má - mo já se
vdám, má - mo já se vdám, má - mo já se vdám.
Ne - vdá - vej se má dce - ruš - ko až je pod - šku -
bám, až je pod - šku - bám, až je pod - šku - bám.

A já smutná, zarmoucená, co si počít mám, co si počít mám, co si počít mám?
Já už husy pást nebudu, a to udělám, a to udělám, a to udělám.

VRÁNO, K NÁM

lidová

Vrá - no, vrá - no, k nám, já rád ko - lí - bám,
má - me plín - ky a pe - řin - ky, zla - tý po - vi - ján,
má - me plín - ky a pe - řin - ky, zla - tý po - vi - ján.

Při vánoci

Volně

Při vá-no - ci dlou-hé no - ci, dlou-ho mů-žem spát,
ne-ní sly - šet vlaš-to-vi - ček, jen ví-tr fou - kat.
Za-fou-kej vě-tříč-ku z Du-na-je, ať ta zi-ma br-zy roz-ta-je,
ať zas mů - žem své o-več - ky na ob-či - ně pást.

MEDVĚDÍ TANEC

lidová

Když med - vě - di, když med - vě - di, když med - vě - di
tan - cu - jou, tak bač - ko - ry, tak bač - ko - ry,
tak bač - ko - ry o - bu - jou.

Když bačkory, když bačkory, když bačkory obujou,
tak se z toho, tak se toho, tak se z toho radujou.

HOP HEJ, HUSO ČERNÁ

lidová

Hop, hej, hu - so čer - ná, ne - cho - dí - vej do ječ - me - na,
 hop, hej, hu - so čer - ná, ne - cho - dí - vej tam.
 Při - jde na tě šel - ma sed - lák, u - ra - zí ti mls - nej zo - bák,
 hop, hej, hu - so čer - ná, ne - cho - dí - vej tam.

MYŠKA TANEČNICE

lidová

Měl jsem myš - ku ta - neč - ni - ci, tan - či - la mi
 po svět - ni - ci, by - la čer - ná a bí - lá,
 kaž - dé - mu se lí - bi - la.

Když jsem přišel ze dvorečka, tančila mi dokolečka,
 krůček (dupla) tam a krůček (dupla) sem, mrskla fouskem pod nosem.

NA JAVOŘÍ

lidová

Na Ja - vo - ří u Krč - má - řů maj' dvě ko - zič -

ky, o - ny ma - jí po ko - le - na

bí - lé no - zič - ky. Ta jed - na má plo - cič - ku

a ta dru - há tro - šič - ku, ne - při - jdu - li

dlou - ho do - mů na - krm To - nič - ku.